
DEEL 3

DENKWERK

---

effectief lezen

 UITGEVERIJ DIJKSTRA ZEIST BV

© Oxford University Press 1986
Oorspronkelijke titel: English Headwork

Oorspronkelijke auteurs:
Deborah Waters
Chris Chulshaw

© uitgeverij Dijkstra Zeist bv 1987

Illustraties:
Peter Bailey
Gecko Ltd.
Vanessa Luff
Trevor Ridley
Paul Sawyers
Ursula Sieger
Kate Simpson
Barrie Thorpe
Shaun Williams

Omslag:
Gerard Bik
(naar het serie-idee van Marie Hélène Jeeves)

Nederlandse bewerking:
Hein Broos,
Frank de Wit.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor reproductie(s) zoals bedoeld in art. 16b en 17 van de Auteurswet 1912 (ten bate van eigen oefening, studie, enz. en/of ten bate van organisaties, instellingen, enz.) van een of meer pagina's is een vergoeding verschuldigd. Voor inlichtingen betreffende de hoogte en afdracht van de vergoeding kan men zich wenden tot de Stichting Reprerecht te Amsterdam.

ISBN 90 262 0692 5

INHOUD

Inleiding voor de leerkracht	4	Draken en dinosauriërs	31
Welk huisdier?	6	Hoe het ongeluk gebeurde	32
Uit het politie-archief	7	Twee verslagen	34
Zoek je weg in de stad	8	Een vreemde ontmoeting	35
Welk beroep?	10	Rare uitvindingen	36
Op vampierjacht	11	De blauwe vinvis	38
Schatgraven	12	Uit vissen	40
Het drakenhol	14	De blokhut in het bos	42
Bijzondere huisdieren	16	Sport-onderzoek	44
De eerste schooldag	18	Transport van de toekomst?	46
Hoe ga jij?	19	Reizen in de toekomst?	48
Wezens van Fralo	20	Vrije-tijdsbesteding	50
Hondsol en Tongla	21	Computers	51
Dinosauriërs	22	Spoken: waarheid of verzinsel?	52
Alledaagse uitvindingen	24	Motoronderdelen	53
Karel Konings	26	Toekomstvisies	54
Het speelterrein	28	Sport voor gehandicapten	56
De vogelspin	30		

Denkwerk is gebaseerd op het gegeven dat kritisch, begrijpend lezen te onderscheiden leesvaardigheden vooronderstelt.

Deze leesvaardigheden zijn het uitgangspunt geweest bij het samenstellen van *Denkwerk*. De onderwerpskeuze sluit aan bij de ervarings- en belevingswereld van de leerlingen en heeft een attractief, uitdagend karakter.

Denkwerk nodigt uit tot lezen en herlezen, nadenken en conclusies trekken. De meeste opdrachten kunnen worden opgelost door vanuit een specifieke vraagstelling te lezen, teksten en tekeningen te vergelijken, de volgorde te bepalen of informatie te classificeren in schema's of tabellen. Deze activiteiten zijn bepalend voor effectief lezen en kunnen bijvoorbeeld een rol spelen in het schoolkeuzeproces aan het eind van de basisschool.

Met *Denkwerk* kunnen de leerlingen zelfstandig aan de slag. In keuze-uren en andere individuele pedagogisch/didactische situaties zal *Denkwerk* zijn waarde bewijzen. De opdrachten kunnen in een schrift of map uitgewerkt worden. De antwoordkaart geeft mogelijkheden tot zelfcontrole, waarbij de leerkracht op de achtergrond betrokken blijft.

Denkwerk is bedoeld voor de hoogste groepen van het basisonderwijs. *Denkwerk* kan, door duidelijke opdrachten, door kinderen van verschillende niveaus of jaarklassen gebruikt worden.

Schema belangrijkste leesvaardigheden

leesvaardigheid	pagina
Relaties leggen:	6, 7, 20, 24, 36
Deduceren:	10, 11, 16, 21, 22, 26, 30, 32, 35, 38, 44, 48, 53
Plattegrond lezen:	8, 12, 14, 34, 42
Classificeren:	18, 19, 28, 31, 40, 46, 50, 51, 52, 54, 56

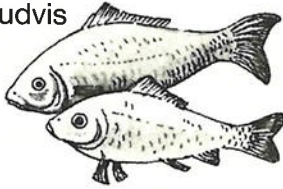

WELK HUIDDIER?

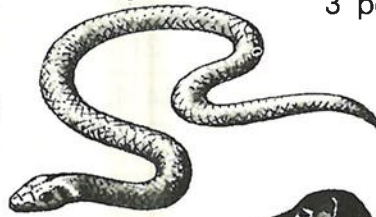
Wat je moet doen

Zoek bij ieder huisdier de eigenaar.

1 goudvis

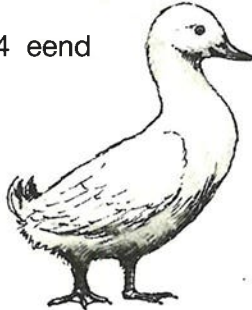
2 slang

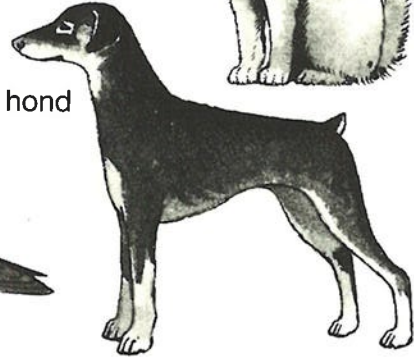
3 poes

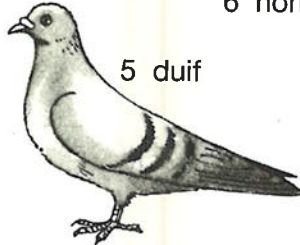
4 eend

6 hond

5 duif

A Ik koos dit huisdier, omdat ik vogels wil bestuderen. Hij woont in de vijver van onze tuin.

D Ik houd van mijn huisdier, omdat ik alleen in een groot oud huis woon. Mijn huisdier geeft me een veilig gevoel.

B Ik kreeg dit dier van mijn opa. Hij deed vroeger aan wedstrijdvluchten mee.

E Ik ben oud en ga niet zo vaak uit. Mijn huisdier is gemakkelijk te verzorgen en goedkoop met eten.

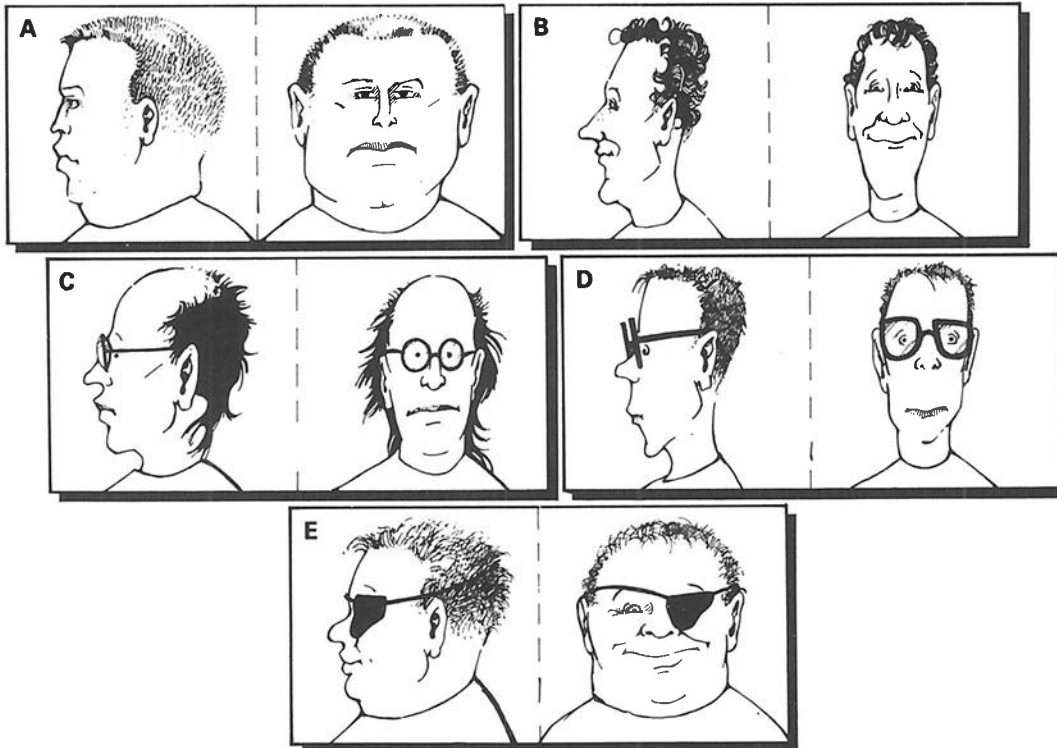
C Ik woon in een klein flatje. Mijn huisdieren nemen weinig ruimte in en ze maken geen lawaai.

F Ik wilde een bijzonder huisdier. Het is ontzettend leuk. Nu willen al mijn vrienden er een!

Wat je moet doen

In het politie-archief van Duindam komen deze foto's van onguere types uit de onderwereld voor. Zoek de naam bij het portret.

Hein Brein

Hij heeft een lang smal gezicht.
Hij draagt een bril.
Hij heeft kort haar.

Biefie

Hij heeft een groot rond hoofd.
Hij is altijd vrolijk.
Hij heeft iets aan zijn oog.

De Slager

Hij lacht nooit.
Hij is gemeen en gaat over lijken.
Hij heeft een hoofd als een voetbal.

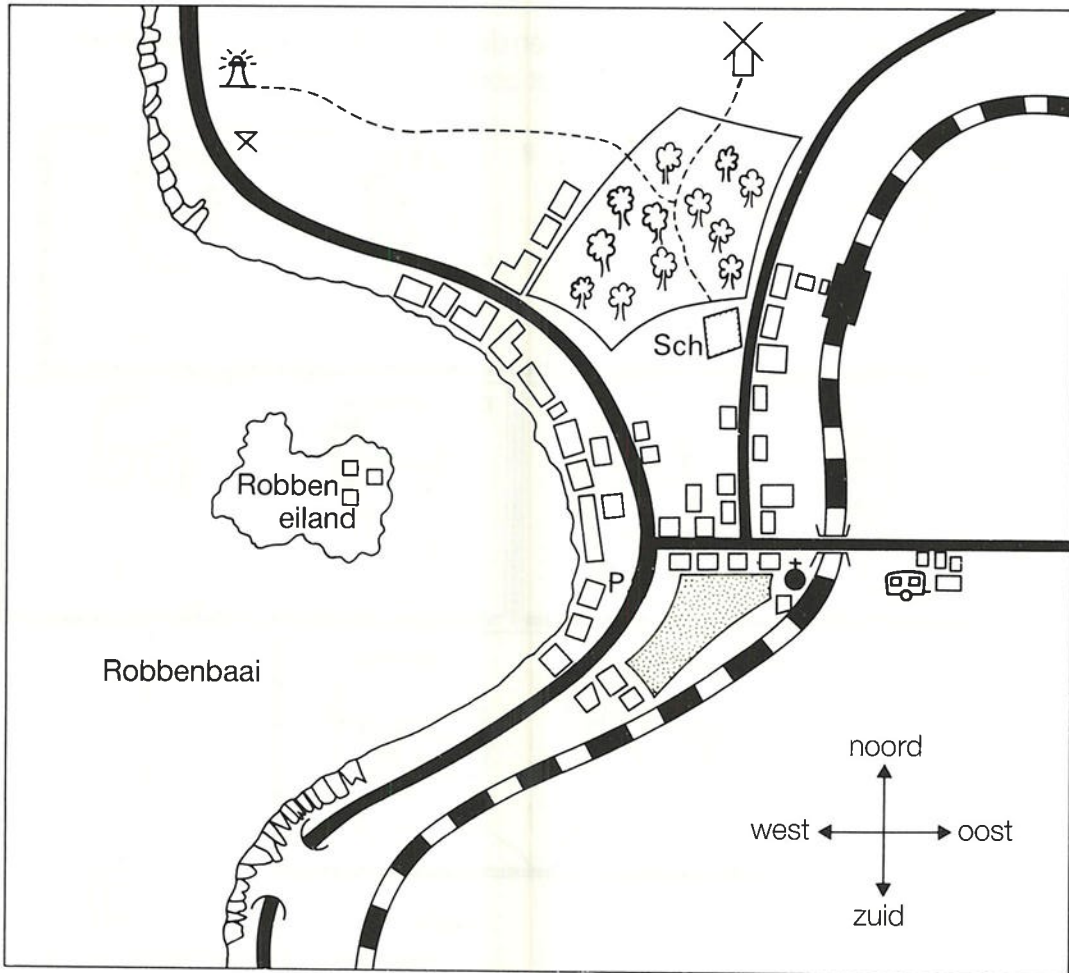
De Lange

Hij heeft een lang smal gezicht.
Hij heeft krullen.
Hij draagt geen bril.

Kikker

Hij heeft een lang smal gezicht.
Hij draagt een bril.
Hij heeft lang haar.

ZOEK JE WEG IN DE STAD

toelichting					
	bos		huizen		station
	park		picknickplaats		brug
	Sch school		steile rotsen		tunnel
	P postkantoor		vuurtoren		weg
	camping		molen		voetpad
			spoorweg		kerk

Wat je moet doen

Zijn deze zinnen waar, niet waar of is er niet genoeg bewijs?

- 1 De school ligt bij het bos.
- 2 De vuurtoren staat bij het park.
- 3 Het postkantoor ligt bij het station.
- 4 De camping is de hele winter open.
- 5 De molen is van baksteen.
- 6 Het Robbeneiland is wel 8 km lang.
- 7 De kerk staat vlakbij de brug.
- 8 Er zijn steile rotsen bij de vuurtoren.
- 9 Er staan vier gebouwen op Robbeneiland.
- 10 Bij laag water kun je naar Robbeneiland lopen.

Wat je verder moet doen

Kijk op de kaart en geef antwoord op de volgende vragen.

- 11 Wat zou je zien vanaf het topje van de vuurtoren, als je naar het **zuiden** keek?
- 12 Wat zou je zien vanaf het topje van de molen, als je naar het **westen** keek?
- 13 Wat zou je zien vanaf het dak van de school als je naar het **oosten** keek?
- 14 Wat zou je zien vanaf de brug als je naar het **noorden** keek?

WELK BEROEP KUNNEN ZIJ KIEZEN?

Wat je moet doen

Welke baan denk jij dat deze mensen zouden kunnen kiezen?

Schrijf je antwoord zo op: *1 Eric zou monteur kunnen worden*

- 1 Eric kan goed aan auto's en motors sleutelen.
- 2 Harry zit niet graag binnen.
- 3 Hein wil graag met kleine kinderen werken.
- 4 Tamara is goed in wiskunde. Zij heeft belangstelling voor kleren.
- 5 Samantha is goed in handenarbeid.
- 6 Mark vindt reizen leuk.
- 7 Fred houdt van eten. Hij kan goed koken.
- 8 Karin knipt vaak de haren van haar vriendinnen.
- 9 Jim is erg goed in expressie-vakken.

Wat je verder moet doen

Wat moet je weten en kunnen voor deze beroepen?

Schrijf je antwoord zo op: *1. Je moet iets weten van tuinieren*

- 1 Ambtenaar plantsoenendienst
- 2 Bankbediende
- 3 Veearts
- 4 Popzanger
- 5 Clown
- 6 Stratemaker

Wat je moet doen

Zijn deze zinnen waar, niet waar of is er niet genoeg bewijs?

- 1 De kist is gesloten.
- 2 De jongen is twaalf jaar.
- 3 De vampier heeft een kleine neus.
- 4 De vampier heeft twee slagstanden.
- 5 De jongen heeft een kruisje aan zijn rechteroor hangen.
- 6 De vampier draagt een zwarte mantel.
- 7 De jongen draagt twee kruisen.
- 8 Er zit een vleermuis op het hoofd van de vampier.
- 9 De jongen wil de vampier doodmaken.
- 10 De vampier heet Dracula.
- 11 De vampier heeft een stok in zijn linkerhand.
- 12 Er liggen vier knoflookbollen op de kist.

Wat je moet doen

Marian ging schatzoeken. Op de kaart zie je waar ze naar toe ging. Zoek de aanwijzingen en de plaatsen op de kaart bij elkaar.

- Aanw. 1 De schat is verborgen in een hoog gebouw, dat schepen waarschuwt bij gevaar.
- Aanw. 2 De schat zit verborgen in de grond daar, waar steenkool gevonden wordt.
- Aanw. 3 De schat zit verborgen daar, waar een weg over water gaat.
- Aanw. 4 De schat bevindt zich in een huis met een kruis bij een kruis.
- Aanw. 5 Je vindt de schat op hoge rotsen boven water.
- Aanw. 6 Je vindt de schat in een openbaar gebouw. Je kunt hier zaken doen.

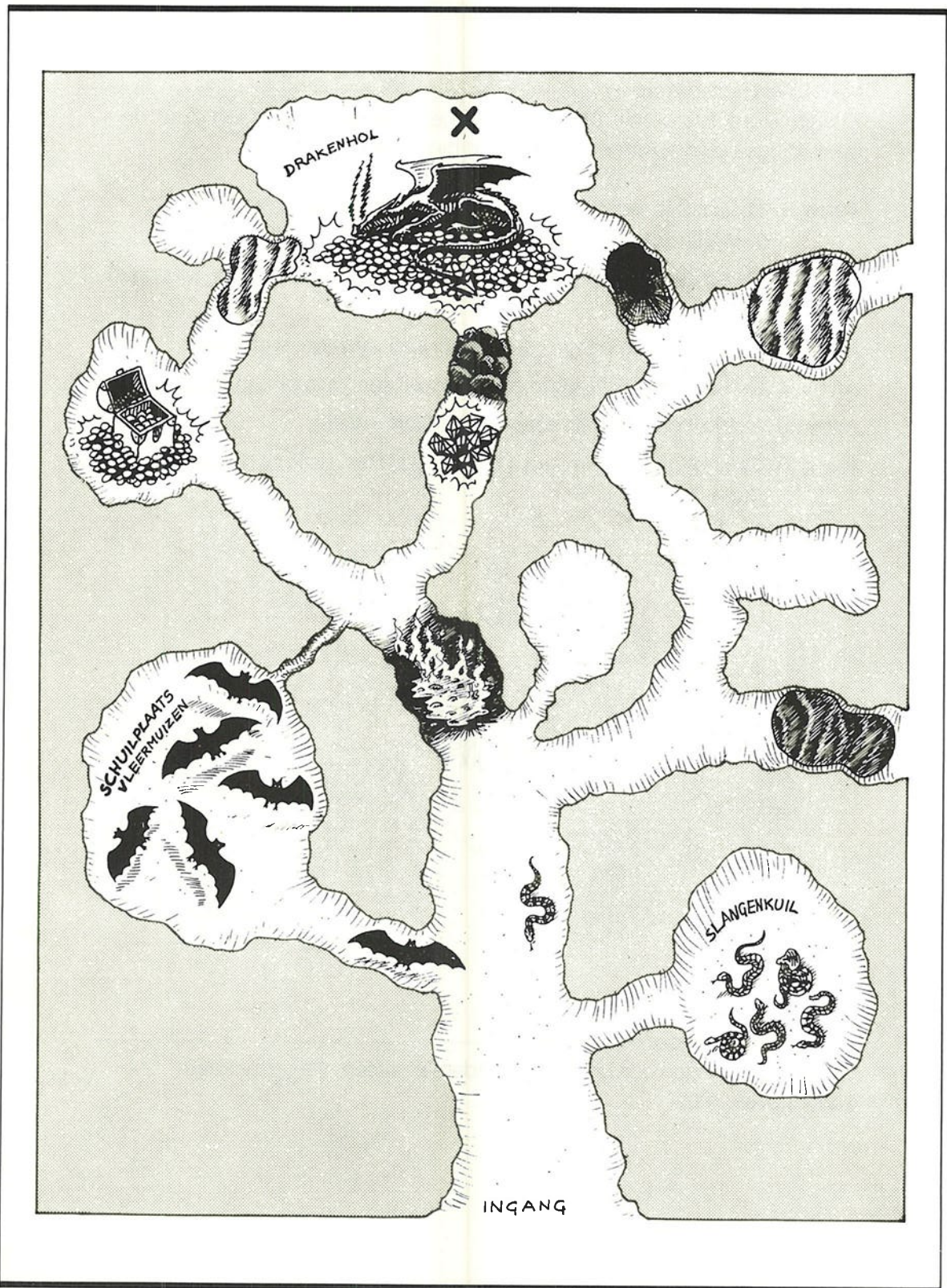
Wat je verder moet doen

Schrijf aanwijzingen op voor de drie andere plaatsen, die op de kaart aangegeven zijn.

HET DRAKENHOL

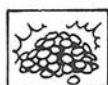

Wat je moet doen

Zijn deze zinnen waar of niet waar?
Of is er niet genoeg bewijs?

- 1 Er zijn twee bergen goud.
- 2 De vleermuizen zijn heel groot.
- 3 Het water rechts is ontzettend diep.
- 4 Alle slangen liggen in de slangenkuil.
- 5 Er is maar één toegang tot het drakenhol.
- 6 Je vriend ligt te slapen.
- 7 Je vriend ligt achterin het drakenhol.
- 8 De slangenkuil zit aan de rechterkant.
- 9 Er zijn drie vuren.

LEGENDA

goud

diamanten

vuur

water (tot 1 m diep)

water (dieper dan 2 m)

je vriend ligt hier

vleermuizen

gifslangen

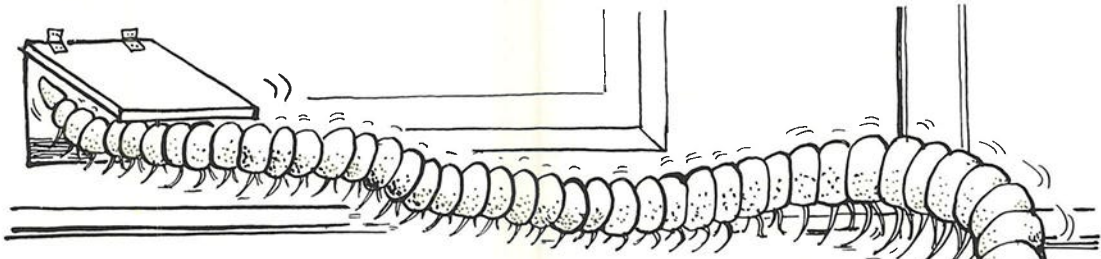

60 m diepe put

BIJZONDERE HUIDDIEREN

Wat je moet doen

Vul de ontbrekende woorden in.

- 1 De zwarte weduwe is het enige dier met _____ poten.
- 2 De flamingo is het enige huisdier met _____.
- 3 De oorwurm is het enige huisdier met lange _____.
- 4 De krokodil is het enige huisdier met een _____.
- 5 De piranha is het enige huisdier dat altijd in _____ leeft.
- 6 De _____, de _____, en de _____ lopen op vier poten.
- 7 De _____ en de _____ passen allebei in een luciferdoosje.
- 8 De _____ en de _____ leven graag vlakbij het water.
- 9 De _____ en de _____ hebben een lange gebogen nek.
- 10 De _____ en de _____ zijn allebei heel gevaarlijke huisdieren.
- 11 De _____, de _____ en de _____ zijn behaard.
- 12 De _____, de _____ en de _____ kun je in een dierentuin zien.

Wat je verder moet doen

Beantwoord de volgende vragen.

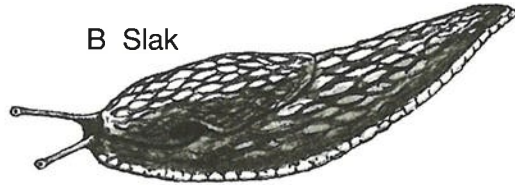
- 13 Als jij **een** van deze bijzondere huisdieren kon houden, welke zou je dan kiezen? Waarom?
- 14 Welk dier denk jij dat het moeilijkste is om te verzorgen? Waarom?
- 15 Maak een lijstje van zes **andere** bijzondere huisdieren die jij zou willen houden.

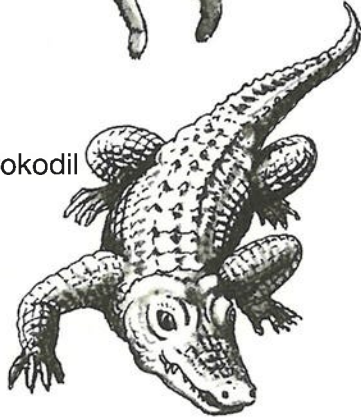
A Zwarte weduwe

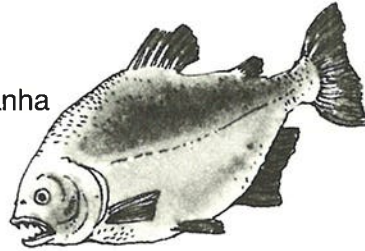
B Slak

C Krokodil

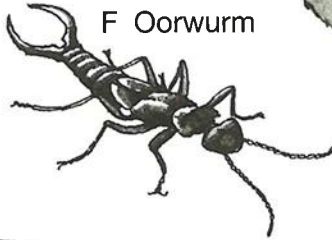
D Piranha

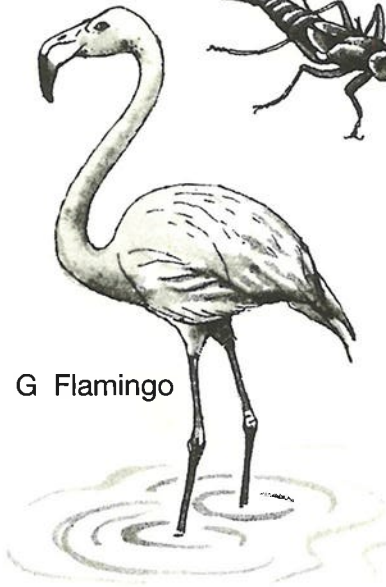
E Kameel

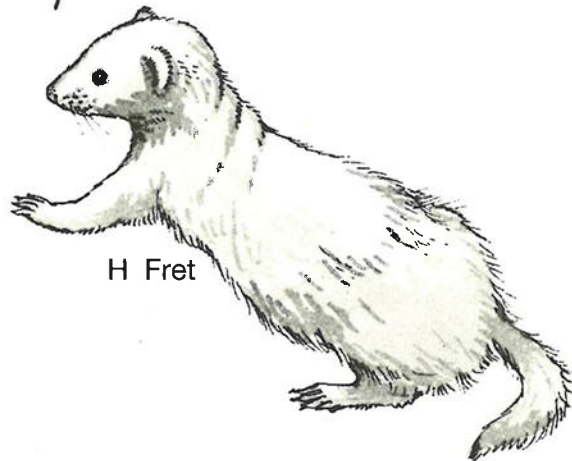
F Oorwurm

G Flamingo

H Fret

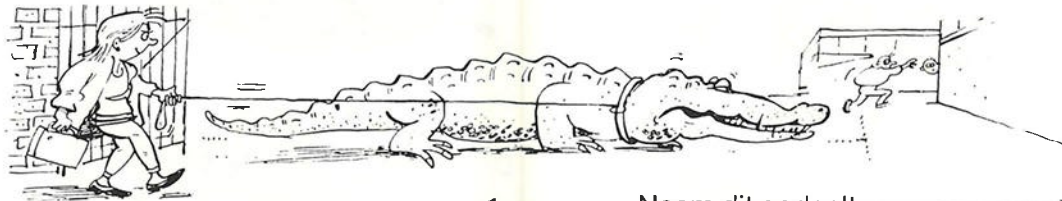

DE EERSTE SCHOOLDAG

Wat je moet doen

Neem de tabel over en vul hem in.

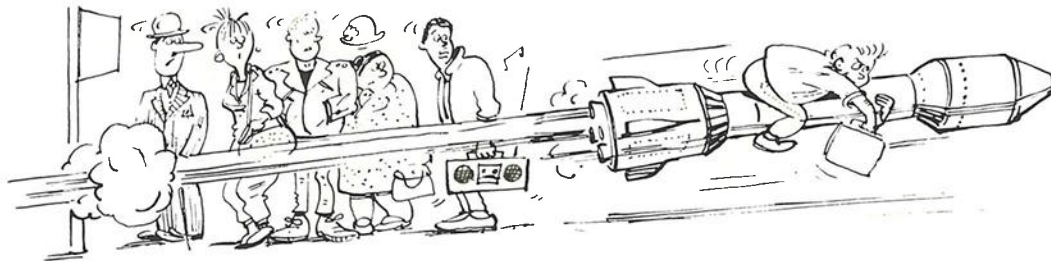
Wat zou jij op de eerste dag mee naar school nemen?

		Dingen die je moet meenemen	Dingen die je kunt meenemen	Dingen die je beter thuis kunt laten
Een stripboek	1			
Pen en potlood	2			
Een doosje lucifers	3			
Je gymspullen	4			
Een tas voor je schoolboeken	5			
Een gum en een liniaal	6			
Een doosje voetzoekers	7			
Geld voor overblijven	8			
Je viltstiften	9			
Een horloge	10			
Je kat of hond	11			
Een blikje cola	12			

Wat je moet doen

Hoe zou jij naar deze plaatsen gaan?
 Neem de tabel over en vul hem in.
 De eerste regel is al voorgedaan.

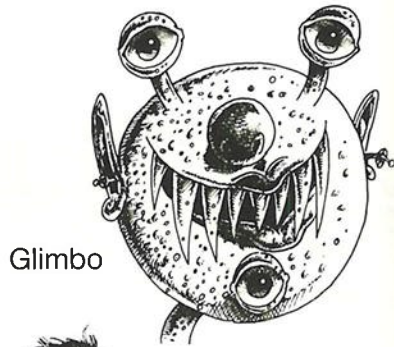
← Neem dit gedeelte over →

		trein	fiets	auto	te voet	vliegtuig	raket
Naar de winkel op de hoek	1						
Naar school	2		×		×		
Naar Spanje op vakantie	3						
Naar het strand	4						
Naar een vriendje vlakbij	5						
Naar de maan	6						
Naar het station	7						
Naar de supermarkt	8						
Naar de dokter als je ziek bent	9						
Naar de bioscoop	10						
Naar de wintersport	11						
Naar Amerika	12						

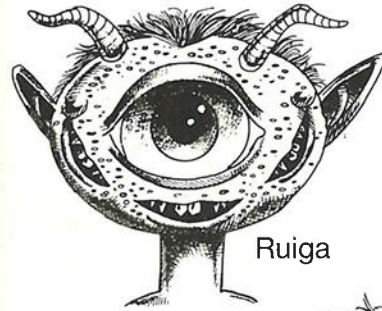
WEZENS VAN FRALO

Wat je moet doen

Zoek bij ieder wezen de juiste tekstballon.

Glimbo

Ruiga

Neuzsol

A
Ik ben het enige wezen met een oog op het puntje van mijn neus.

B
Ik ben het enige wezen met vier ogen.

C
Ik ben het enige wezen met drie ogen en twee monden.

D
Ik heb een groot oog midden op mijn hoofd.

E
Ik heb twee ogen en giftanden als een vampier

F
Ik heb veel lange scherpe tanden.

Wilda

Tongla

Hondsol

Wat je verder moet doen

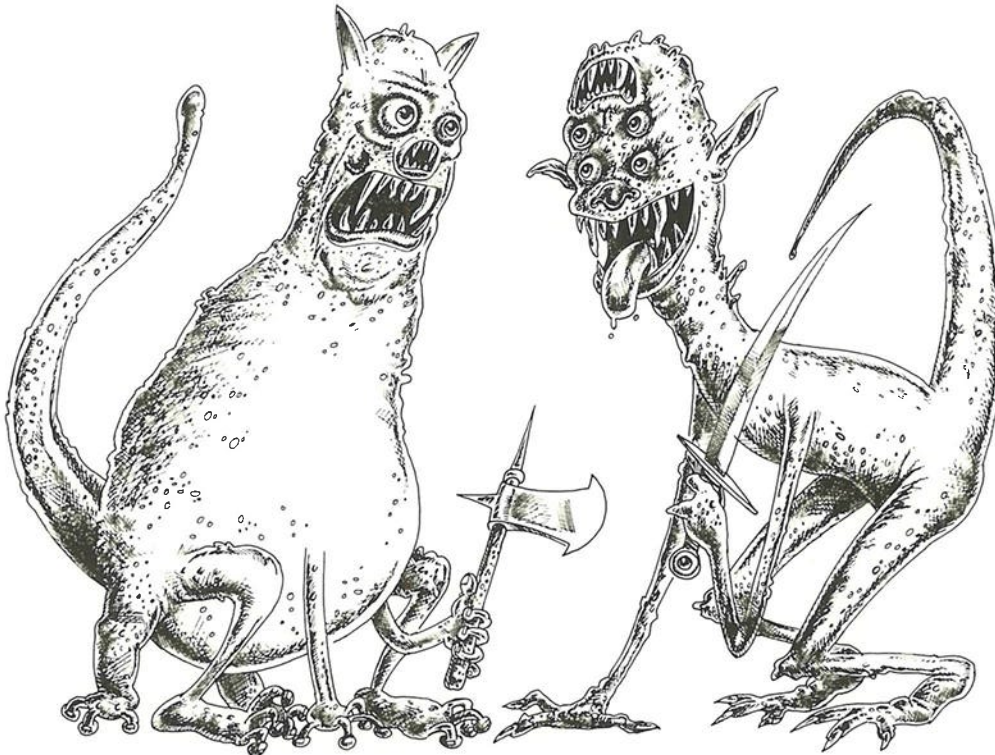
Teken een van de wezens. Kleur je tekening.
Maak er een volledige beschrijving bij.

Wat je moet doen

Zijn onderstaande zinnen waar, niet waar of is er niet genoeg bewijs?

- 1 Hondsol heeft zes poten.
- 2 Tongla heeft vier ogen.
- 3 Tongla blaft als een hond.
- 4 Hondsol heeft een scherp gehoor.
- 5 Beide wezens hebben scherpe tanden.
- 6 Beide wezens hebben twee monden.
- 7 Hondsol kan harder lopen dan Tongla.
- 8 Beide wezens hebben een staart.
- 9 Beide wezens zijn vleeseters.
- 10 Hondsol is zwaarder dan Tongla.
- 11 Hondsol heeft korte en dikke achterpoten.
- 12 Tongla's voorpoten zijn lang en dun.

Hondsol

Tongla

Wat je verder moet doen

Als Hondsol en Tongla een hardloopwedstrijd zouden houden, wie zou er dan winnen? Geef redenen voor je antwoord.

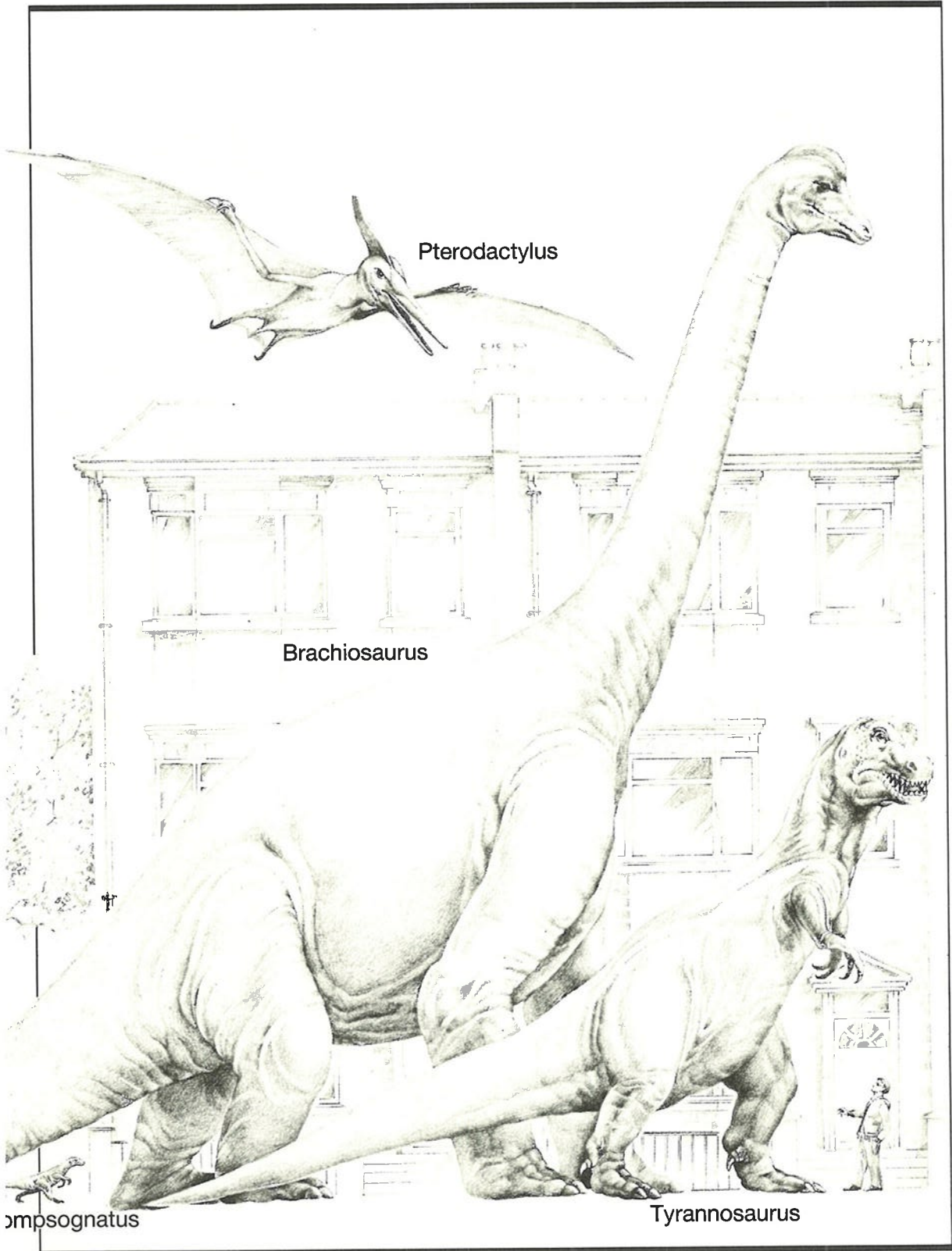
Wat je moet doen

Zijn deze zinnen waar, niet waar of is er niet genoeg bewijs?

Schrijf je antwoord zo op: 1: *waar*

- 1 De brachiosaurus was groter dan de tyrannosaurus.
- 2 De triceratops was kleiner dan de ornitholessteez.
- 3 De triceratops had drie hoorns.
- 4 De tyrannosaurus was hoger dan een huis.
- 5 De pterodactylus at mensen.
- 6 De triceratops was sterker dan de tyrannosaurus.
- 7 De zwaarste dinosaurus kon vliegen.
- 8 De pterodactylus was bruin.
- 9 De langste dinosaurus was ook de grootste.
- 10 De ornitholessteez was ongeveer even groot als een mens.
- 11 Alle dinosaurussen liepen op vier poten.
- 12 Geen enkele dinosaurus was kleiner dan een mens.

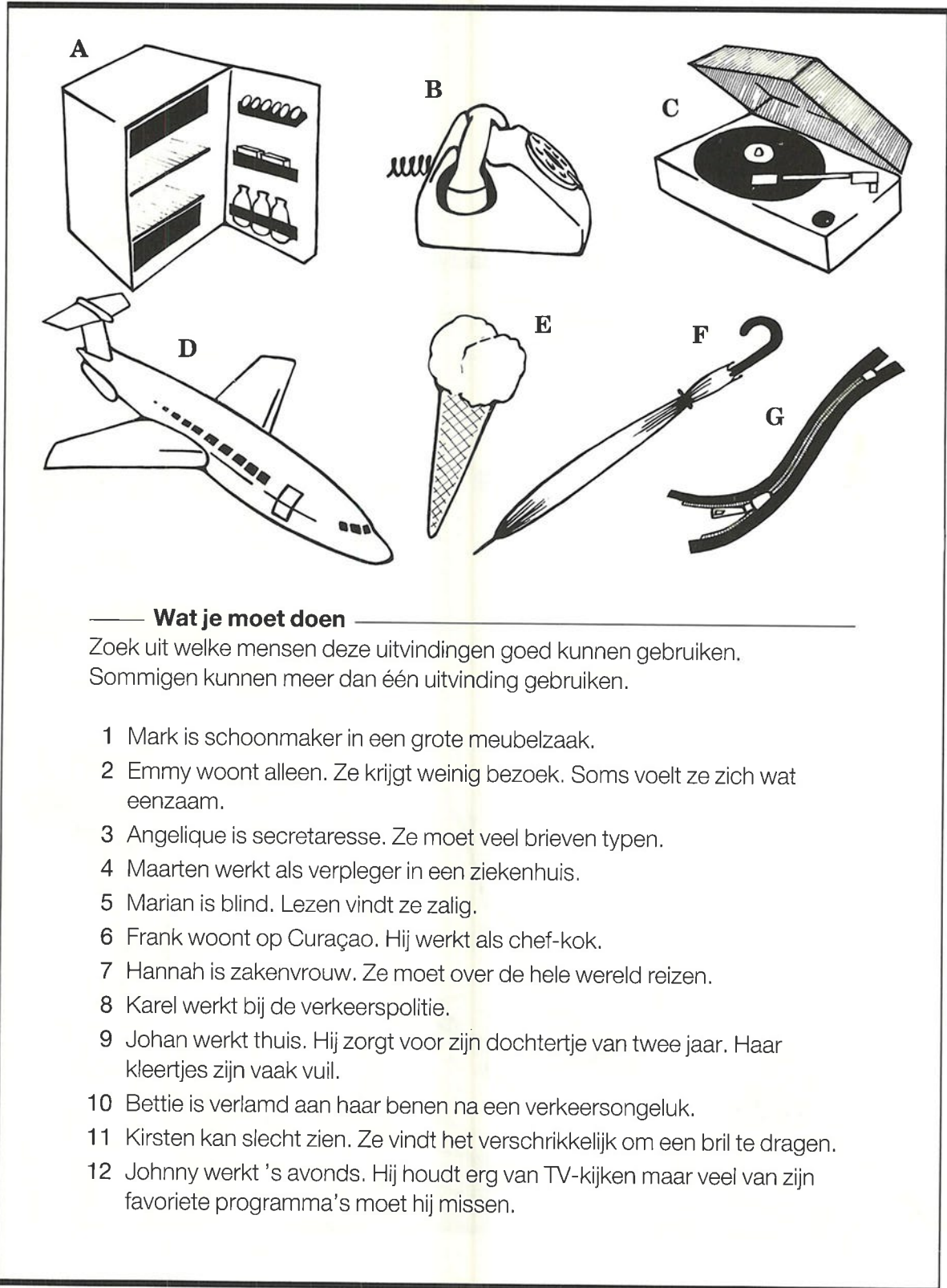

Pterodactylus

Brachiosaurus

Tyrannosaurus

ompsognatus

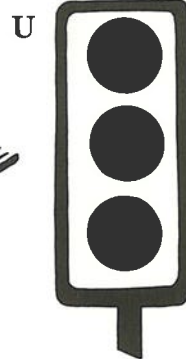
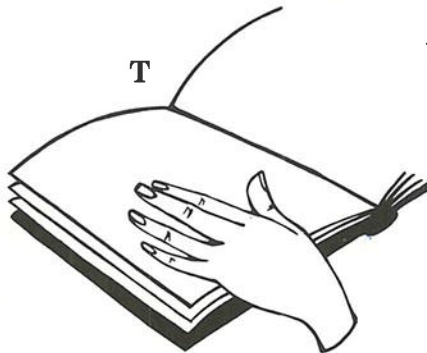
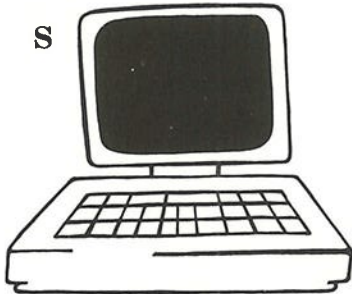
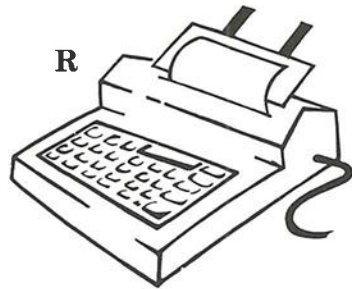
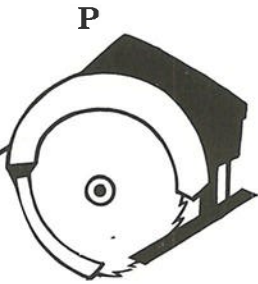
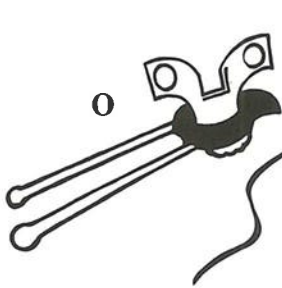
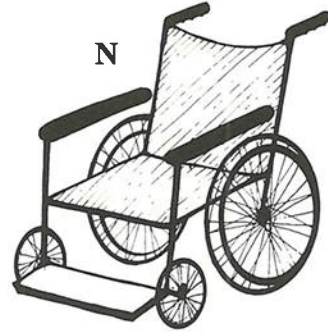
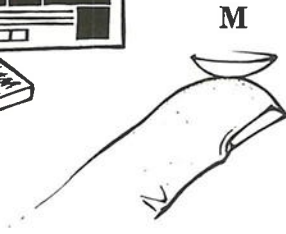
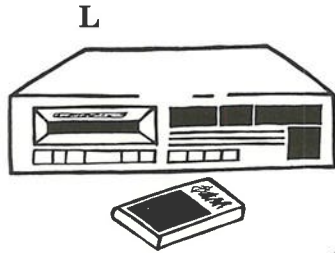
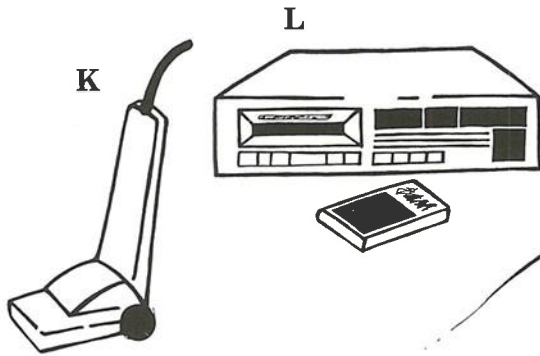
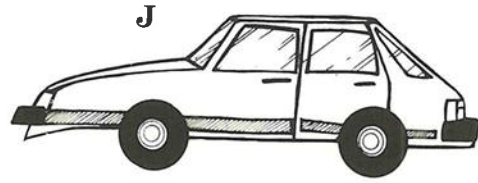
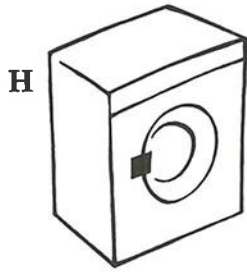

Wat je moet doen

Zoek uit welke mensen deze uitvindingen goed kunnen gebruiken. Sommigen kunnen meer dan één uitvinding gebruiken.

- 1 Mark is schoonmaker in een grote meubelzaak.
- 2 Emmy woont alleen. Ze krijgt weinig bezoek. Soms voelt ze zich wat eenzaam.
- 3 Angellique is secretaresse. Ze moet veel brieven typen.
- 4 Maarten werkt als verpleger in een ziekenhuis.
- 5 Marian is blind. Lezen vindt ze zalig.
- 6 Frank woont op Curaçao. Hij werkt als chef-kok.
- 7 Hannah is zakenvrouw. Ze moet over de hele wereld reizen.
- 8 Karel werkt bij de verkeerspolitie.
- 9 Johan werkt thuis. Hij zorgt voor zijn dochtertje van twee jaar. Haar kleertjes zijn vaak vuil.
- 10 Bettie is verlamd aan haar benen na een verkeersongeluk.
- 11 Kirsten kan slecht zien. Ze vindt het verschrikkelijk om een bril te dragen.
- 12 Johnny werkt 's avonds. Hij houdt erg van TV-kijken maar veel van zijn favoriete programma's moet hij missen.

Iedereen in de Molenstraat kende Karel Konings en iedereen mocht hem graag. Hij was geboren op nummer 22 en hij had er heel zijn leven gewoond. Het huis was van zijn moeder geweest. Zij was bij een bombardement in 1940 om het leven gekomen. Karel was enig kind. Dus erfde hij het huis.

Karel heeft zijn vader nooit gekend. De oude heer Konings was soldaat, toen hij bij een noodlottig ongeluk om het leven kwam in 1916. Karel was toen pas een jaar oud.

Karel was altijd opgewekt, hij glimlachte vaak en was altijd bezig. Hij stond iedere morgen om zes uur op, 's zomers en 's winters. Zijn ontbijt was elke morgen hetzelfde: havermoutpap en een gekookt ei. Om half acht wandelde hij naar de winkel op de hoek om zijn krant te halen. Andere mensen in de straat lieten de krant bezorgen, maar Karel niet! Om ongeveer half negen maakte Karel een wandeling over het jaagpad langs het kanaal. Hij ging nooit erg ver, maar hij sloeg zijn ochtendwandeling nooit over ondanks regen, hagel of sneeuw.

Karel had niet lang op school gezeten. Hij ging van school af toen hij twaalf was en hij kreeg een baantje als broodbezorger (met paard en wagen!) voor de plaatselijke bakker. Hij bezorgde brood en banket door de hele stad.

De grote hobby van Karel was lezen. Hij las alles wat hij onder ogen kreeg. En omdat Karel daardoor een bron van informatie was, kwam iedereen uit de Molenstraat naar hem toe met zijn probleempjes.

'Karel, er zitten vleermuizen op mijn zolder.
Hoe kan ik die kwijtraken?'

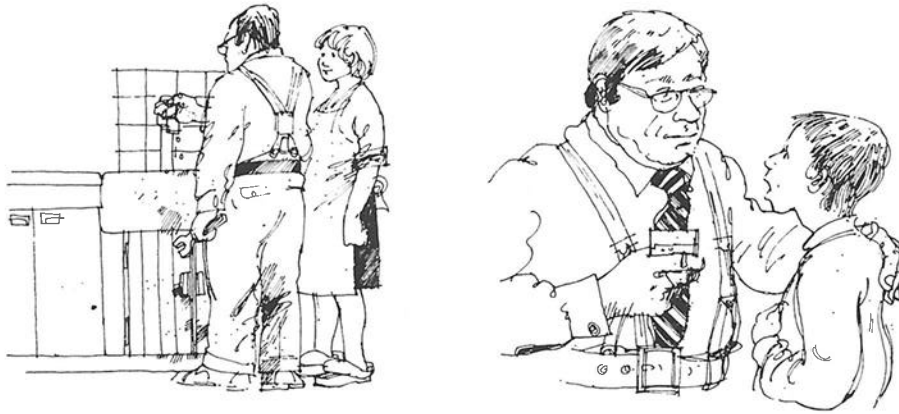
'Karel, wat kun je het beste doen tegen de hik?'

'Karel, hoe krijg je wijnvlekken uit het tapijt?'

'Karel, mijn kraan lekt. Kun je me even helpen?'

Karel wist altijd een oplossing voor elk probleempje. En hij was altijd bereid om te helpen. De deur van Molenstraat 22 was altijd open en de koffie stond klaar.

Wat je moet doen

Zijn deze zinnen waar, niet waar of is er niet genoeg bewijs?

- 1 Karel was erg populair.
- 2 Zijn moeder kwam om het leven toen er een bom op Molenstraat 22 viel.
- 3 Karel had twee broers, die in het leger zaten.
- 4 Karel was 26 jaar toen zijn moeder omkwam.
- 5 Tijdens de tweede wereldoorlog zat Karel in Frankrijk.
- 6 Voor zijn ontbijt ging Karel altijd de krant halen.
- 7 Na zijn ontbijt maakte Karel een wandelingetje langs het kanaal.
- 8 Karel ging van school af toen hij twaalf was omdat hij een hekel aan school had.
- 9 Karel woont vlak bij de openbare bibliotheek.
- 10 Karel probeert iedereen te helpen die met een probleempje bij hem komt.

Wat je verder moet doen

Maak een lijst van alle dingen waarvan jij denkt dat ze Karel tot een bijzonder mens maken.

HET SPEELTERREIN

Na protesten uit de buurt heeft de Gemeente gezegd dat er geen parkeerplaats voor vrachtauto's mag komen aan de Molenstraat. Karel Konings ging naar een vergadering in het buurtcentrum. 'Waarom maken we geen speelterrein op het veldje bij het kanaal?'

Iedereen was het erover eens, dat dit een goed idee was. Dus vroeg Karel aan alle kinderen uit de straat naar hun ideeën. Dit zeiden ze:

Wat je moet doen

- 1 Maak een lijst van alle dingen die de kinderen op het speelterrein willen.
- 2 Maak een plattegrond van het soort speelterrein, dat de kinderen uit de Molenstraat willen. Er moet een gedeelte komen voor kleuters, een deel voor kinderen onder de tien en een gedeelte voor oudere kinderen. Geef alles duidelijk aan.

Wat je verder moet doen

Beantwoord deze vragen:

- 3 Kun je nog een andere manier bedenken waarop het veldje gebruikt kan worden?
- 4 Denk jij dat de kinderen uit de Molenstraat hun speelterrein uiteindelijk gekregen hebben? Waarom?

De vogelspin uit Zuid-Amerika is de grootste bekende spin ter wereld. De spanwijdte van de poten van het mannetje is 25 cm en hij kan meer dan 50 gram wegen.

De vogelspin ziet er angstaanjagend uit, maar hij is niet gevaarlijk voor mensen. Zijn vergif is niet schadelijker dan het vergif van een bij.

Overdag verbergt hij zich onder stenen of in holle bomen. Hij gaat 's nachts op jacht.

Hij maakt geen web zoals de meeste andere spinnen. Plotseling en heel stilletjes bespringt hij zijn prooi. Hij eet kikkers, muizen en kleine vogeltjes. Hij steekt zijn prooi met zijn lange vangarmen.

Deze vangarmen zijn hol. De spin gebruikt ze om vergif in het lichaam van de prooi te spuiten. Het vergif maakt het binnenste van de prooi vloeibaar. De spin zuigt zijn slachtoffer dan uit (hij gebruikt zijn holle vangarmen dan als rietjes). Vrouwelijke vogelspinnen leggen ongeveer 1000 eitjes, maar gewoonlijk zijn er maar twee of drie eitjes die een overlevingskans hebben. Die komen na ca. 25 dagen uit om uit te groeien tot volwassen spinnen, die ongeveer 15 jaar leven.

Wat je moet doen

Zijn deze zinnen waar, niet waar of is er niet genoeg bewijs?

- 1 Er bestaan geen grotere spinnen op de wereld dan vogelspinnen.
- 2 De poten van de vogelspin zijn 25 cm lang.
- 3 Deze poten zijn dik behaard.
- 4 Een vogelspin kan twee meter hoog springen om zijn prooi te pakken.
- 5 Vogelspinnen eten soms kikkers.
- 6 Ze vangen kleine zoogdieren en vogels in hun sterke webben.
- 7 Vogelspinnen zijn de gevaarlijkste spinnen ter wereld.
- 8 Vogelspinnen zijn overdag erg actief.
- 9 Het vrouwtje van de vogelspin legt duizenden eitjes.
- 10 Sommige vogelspinnen leven meer dan 18 jaar.

Wat je moet doen

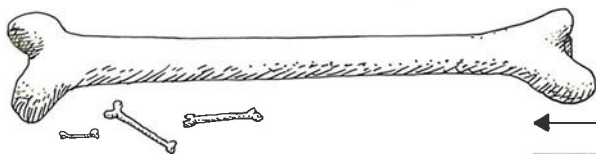
Neem de tabel over en vul hem in.

Draken

Draken wonen in hollen. Ze houden van goud en zilver. Ze kunnen vliegen en ze spuwen vuur. Hun bloed kan ijzer doen smelten. Ze zijn ontzettend gevaarlijk. Ze houden van mensenvlees. Ze zijn vreselijk groot. Men schrijft erover in boeken. Ze zeggen dat draken alleen maar in sprookjes voorkomen.

Dinosauriërs

Lang geleden, voordat er mensen waren, leefden er al dinosauriërs. We weten dat ze echt bestaan hebben, omdat we hun beenderen gevonden hebben. Sommige konden vliegen. Andere waren erg groot en weer andere maar klein. Het waren reptielen, net zoals krokodillen en slangen nu.

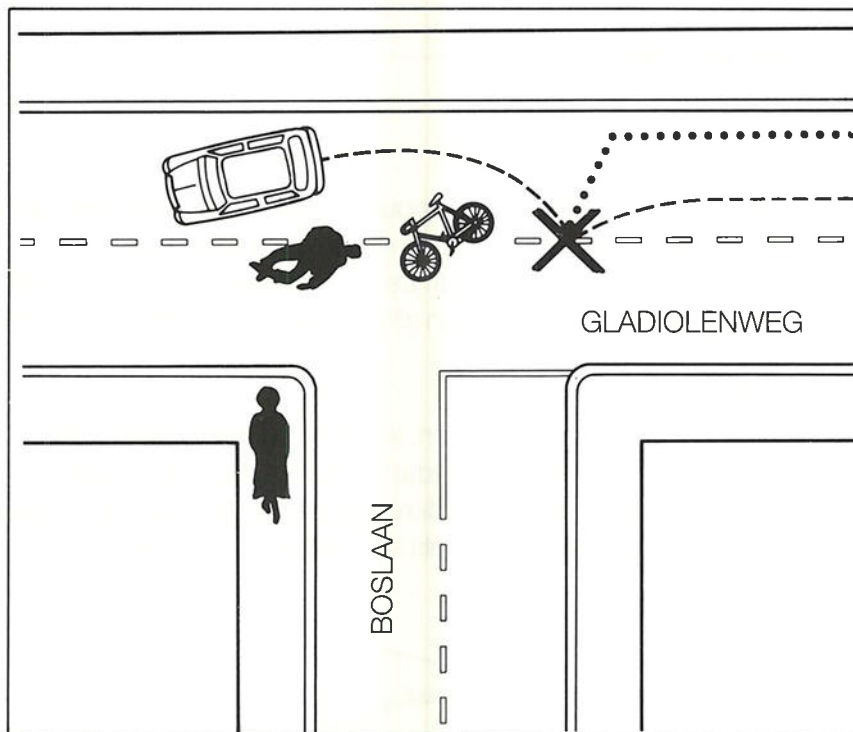

←—————Neem dit over—————→

		Draken	Dinosauriërs
Ze leefden lang geleden.	1		
Ze hielden van goud en zilver.	2		
Ze spuwden vuur.	3		
Men heeft hun botten gevonden.	4		
Men heeft ze nooit levend gezien.	5		
Sommige ervan waren klein.	6		
Het waren menseneters.	7		
Hun bloed kon ijzer doen smelten.	8		
We weten dat ze echt bestaan hebben.	9		
Ze konden allemaal vliegen.	10		

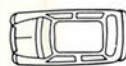

HOE HET ONGELUK GEBEURDE

Toelichting

----- route van auto

positie auto

..... route van fiets

positie slachtoffer

plaats van Mevr. Kallie

positie fiets

plaats van het ongeluk

Rapport brigadier Houtman

Ik arriveerde op de hoek Gladiolenweg-Boslaan om 18.05 uur. Tim de Wit lag in het midden van de Gladiolenweg. Hij was ernstig gewond. Van Dijk, de bestuurder van de auto, was erg geschrokken maar niet gewond. Ik heb verklaringen opgenomen van de Heer Van Dijk en Mevr. Kallie, die de enige ooggetuige was.

_____ **Wat je moet doen** _____

Vul de ontbrekende woorden in.

Verklaring van de Heer Van Dijk

Ik reed over de _____ 1 _____ weg met een snelheid van ongeveer 50 km/u. Het begon al donker te worden. Ineens zag ik een fiets. Die ging plotseling naar het midden van de _____ 2 _____. Ik trapte op mijn _____ 3 _____ maar ik kon niet op tijd stoppen. Ik ging recht op de _____ 4 _____ af. Het was verschrikkelijk.

Verklaring van Mevr. Kallie

Ik stond op de hoek van de _____ 5 _____ en de _____ 6 _____. Ik stond op een vriendin te wachten. Ik zag Tim op zijn fiets. Het was bijna _____ 7 _____ maar Tim had geen licht aan. Tim stak zijn hand uit om _____ 8 _____ af te slaan. Hij keek niet om. Hij ging naar het midden van de weg. Van achter kwam er een auto aan. De bestuurder kon niet op tijd _____ 9 _____. Ik rende naar een telefooncel en _____ 10 _____ de politie.

_____ **Wat je verder moet doen** _____

Toen Tim zich wat beter voelde, legde ook hij een verklaring af.
Schrijf de verklaring van Tim.

Wat je moet doen

Lees de twee kranteberichten over het ongeluk van Tim. Vul dan de tabel in om te laten zien uit welk artikel de informatie komt.

Artikel A

AUTO SCHEPT FIETS

Gisteravond rond zes uur vond een ernstige aanrijding plaats op de hoek Gladiolenweg-Boslaan. De heer Van Dijk, 39 jaar, wonende aan de Gladiolenweg, reed naar huis toen een wielrijder zonder waarschuwing de weg overstak. Van Dijk kon niet tijdig remmen. Hij bleef zelf ongedeerd, maar de jeugdige wielrijder moest met spoed naar het ziekenhuis vervoerd worden. Zijn toestand is op dit moment stabiel. Van Dijk had een lichte shock na het voorval, maar hij kon onze verslaggever toch het volgende mededelen: 'De fietser had geen licht en hij stak zijn hand niet uit.'

Artikel B

AAN DE DOOD ONTSNAPT

De 16-jarige Tim de Wit, leerling aan de Bouwhuisschool alhier, is vorige week na een ernstig ongeluk in het ziekenhuis opgenomen. Hij fietste maandagavond j.l. naar huis toen een auto op hem inreed. Tim is nu herstellende van twee operaties, de ene aan zijn linkerbeen en de andere aan zijn ogen. Door het rondvliegende glas was hij bijna blind geworden. In het ziekenhuis is men tevreden over de vooruitgang die Tim maakt. De heer De Wit, de vader van Tim, zei erg gelukkig te zijn met het herstel van Tim tot nog toe.

Neem dit gedeelte over

		artikel A	artikel B
Tim had geen licht op zijn fiets.	1		
Tim had een koptelefoon op.	2		
Tim was bijna blind geworden.	3		
Tim werd twee keer geopereerd.	4		
Tim is zestien jaar.	5		
Van Dijk woont aan de Gladiolenweg.	6		
Tim stak zijn hand niet uit toen hij linksaf sloeg.	7		
Van Dijk was niet gewond.	8		
In welk artikel staat hoe Van Dijk over het ongeluk dacht?	9		

Vier vrienden wandelden langs een verlaten landweg, toen er een vliegende schotel landde en een buitenaards wezen naar buiten kwam.

Het mannetje was vriendelijk en liet hun het ruimtevaartuig zien. De vier vrienden wilden alles over het toestel weten, waar het mannetje vandaan kwam, wat hij op aarde kwam doen. Zij wilden duizenden vragen stellen. Maar dat kon natuurlijk niet. Want hoe konden ze van gedachten wisselen met het wezen? Elk van de vier vrienden had een ander idee:

Laten we Nederlands spreken. We moeten langzaam en heel hard praten. Dan kan het mannetje het gemakkelijk leren. Zo leren hele jonge baby's het toch ook?

We moeten een woord heel langzaam voorzeggen en het wezen moet het nazeggen. Als het wezen dan een paar woorden kan zeggen, kunnen we hem vertellen wat die woorden betekenen. Dan zal hij het gauw begrijpen.

Laten we gebarentaal gebruiken, net zoals dove of doofstomme mensen. Eerst moeten we hem het alfabet leren. Dan kunnen we elk woord dat hij moet weten spellen.

Ik denk dat we kleine tekeningetjes moeten maken. Ons alfabet zal hij nooit begrijpen. Als je een huis zou tekenen en je zei dan 'kom mee naar ons huis', dan weet ik zeker dat hij dat zou begrijpen.

Wat je moet doen

Beantwoord deze vragen.

- 1 De vier vrienden probeerden met het vreemde wezen van gedachten te wisselen, maar dat mislukte. Wat was er niet zo goed aan elk idee?
- 2 Hoe zou **jij** dit communicatie-probleem oplossen?

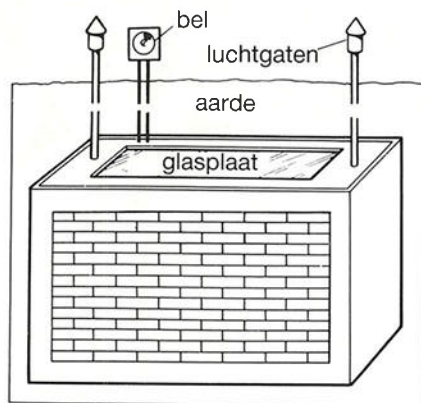
Wat je moet doen

Zoek uit welke beschrijving bij welke uitvinding past.

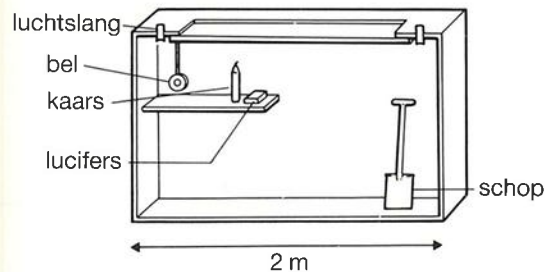
- 1 Deze uitvinding is handig bij het behangen. Het behang wordt tegen de muur geplakt en dan glad gestreken.
- 2 Deze uitvinding kan je tong schoonmaken. Het heeft een handvat en een beugel met borsteltjes.
- 3 Met deze uitvinding kun je vooruit komen in de sneeuw.
- 4 Dit is een uitvinding om flaporen te verhelpen.
- 5 Deze uitvinding zorgt ervoor dat je kleren niet vies worden tijdens het fietsen.
- 6 Deze uitvinding voorkomt dat zieke kinderen plakkerige drankjes morsen op de lakens.
- 7 Deze uitvinding zorgt ervoor dat huisparkieten geen 'bommetjes' laten vallen op de vloerbedekking.
- 8 Met deze uitvinding weet je snel of je slechte adem hebt.
- 9 Deze uitvinding voorkomt dat je snor vies wordt bij het drinken.

Wat je verder moet doen

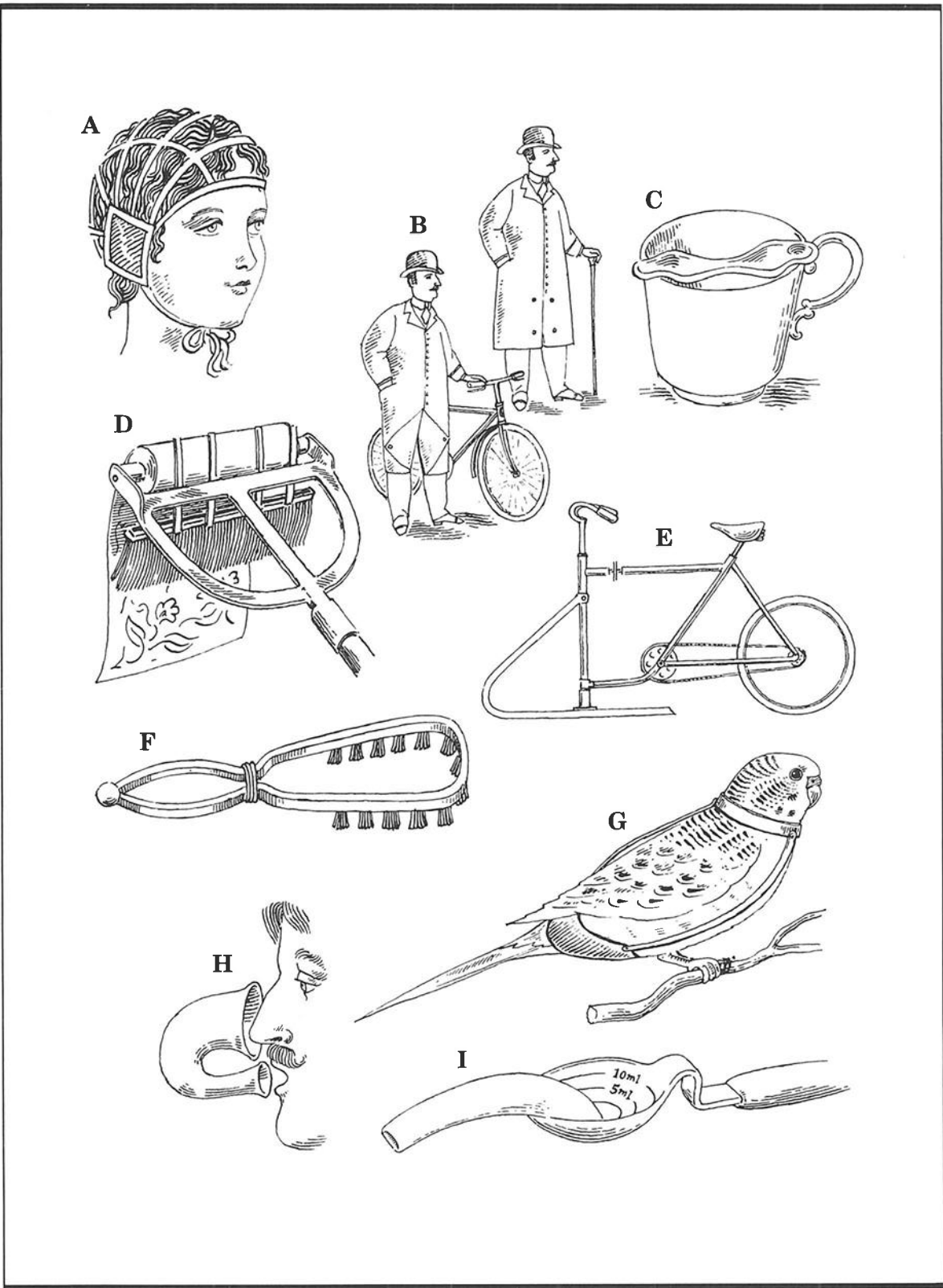
Bekijk de tekening van een uitvinding hieronder.
Waar denk je dat hij voor dient? Hoe werkt hij?

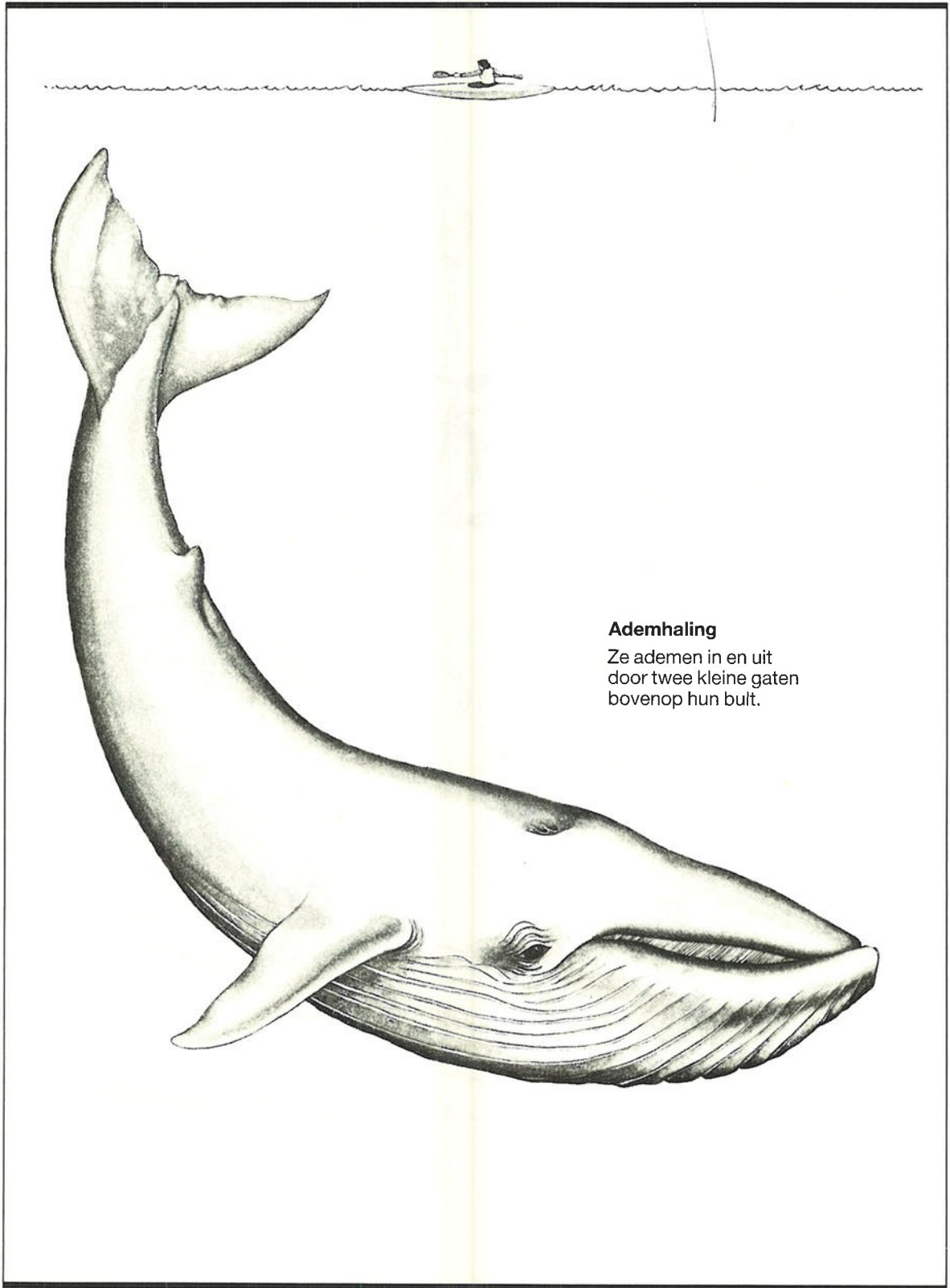

De uitvinding

Opengewerkte tekening van de binnenkant van de uitvinding

Ademhaling

Ze ademen in en uit
door twee kleine gaten
bovenop hun bult.

Blauwe vinvissen behoren tot de grootste dieren van de wereld. Ze zijn waarschijnlijk de grootste dieren die ooit geleefd hebben. Ze kunnen wel tot 33 meter lang worden en 200 ton wegen – dat is net zoveel als twintig volwassen olifanten ofwel 2000 mensen.

Blauwe vinvissen zien er als vissen uit, maar het zijn zoogdieren. Ze zijn de enige zoogdieren die hun hele leven in het water doorbrengen. Ze moeten boven water komen om te ademen. Zij ademen door twee kleine luchtgaten (neusgaten) boven op hun bult.

Ze hebben kleine oren, net achter hun ogen. Ze kunnen goed horen, maar hun reuk en gezichtsvermogen zijn zwak.

Blauwe vinvissen eten krill (een soort kreeftjes). Een gewone maaltijd voor een volwassen vinvis zou uit 2000 kg krill bestaan. Blauwe vinvissen hebben geen tanden. Ze hebben een baard van baleinen in hun mond. De vinvissen zuigen de krill op zoals een stofzuiger. Dan persen ze het water naar buiten en de krill blijft op de baleinenbaard achter.

Blauwe vinvissen komen maar zelden in zeeën dicht bij ons. De laatste blauwe vinvis werd voor de kust van Schotland waargenomen in 1923. Gewoonlijk leven ze in koude poolzeeën, maar ze gaan naar warmer water om zich voort te planten. Ze hebben geen pels of haren zoals andere zoogdieren. Hun lichaam is bedekt met een dikke laag spek (traan). Dit houdt ze warm in de koude poolzeeën.

Blauwe vinvissen zwemmen, door hun staart op en neer te bewegen. Hun kruissnelheid aan de oppervlakte is ongeveer 20 km/u, maar ze kunnen een snelheid van 33 km/u halen als ze opgejaagd worden.

Wat je moet doen

- 1 Teken de blauwe vinvis.
- 2 Schrijf er informatie bij over zijn gezicht, gehoor, reukvermogen, ademhaling, voedsel en voortbeweging.
- 3 Meet je klas op (in meters).
- 4 Laat in een schaaltekening de verhouding zien tussen de afmetingen van de vinvis en je eigen klas.

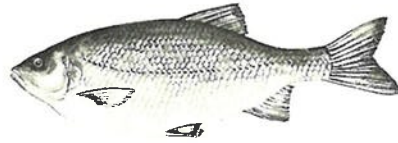
De **Brasem** leeft in groepen of scholen, dus als je er één ziet zijn er vaak meer. Ze worden vaak gevangen in rustig water zoals meren of kanalen. Ze worden meestal gevangen met een hengel met dobber.

De **Voorn** leeft zowel in langzaam- en snelstromende rivieren als in meren en vijvers. De meeste voorns worden gevangen met een hengel met dobber.

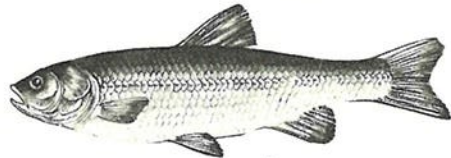
Rietvoorns zien eruit als de gewone voorn, maar ze zijn helderder van kleur. Zij leven in scholen in rustig water zoals vijvers en meertjes. Ze worden gewoonlijk met een hengel gevangen.

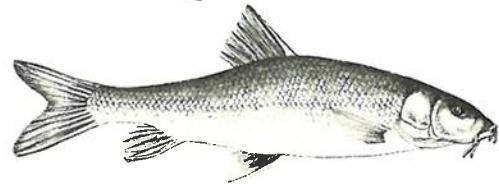
De **Forel** wordt hier bijna alleen nog maar gekweekt. Normaal leven ze in rivieren. In Groot-Brittannië en Ierland worden ze met werphengels en vliegen gevangen.

Meunen zijn grote vissen. Ze leven zowel in langzaam- als snelstromende rivieren. Ze eten bijna alles. Ze worden meestal met hengels en dobbers gevangen.

Barbelen zijn sterke vissen die in schone, snelstromende rivieren leven. Ze houden van rivieren met een bodem van kiezelstenen of zand. Ze worden meestal gevangen met grondaas.

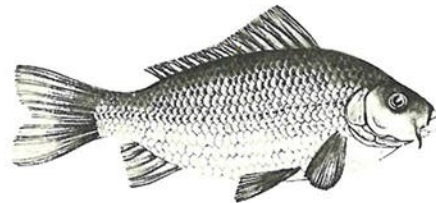
Serpelingen zijn kleine zilverachtige visjes. Ze houden van snelstromende rivieren. Serpelingen worden meestal met een hengel gevangen.

Snoeken zijn de grootste zoetwater-roofvissen. Ze leven in rivieren en meren. In meren worden ze het grootst. Ze kunnen het beste gevangen worden met een blinker.

Karpers leven in het rustige water van meren en vijvers. Onder gunstige omstandigheden kunnen ze erg groot worden. Er zijn drie soorten karpers: de lederkarper, de gewone karper en de spiegelkarper. Ze kunnen het beste gevangen worden met een hengel met dobber.

Maden zijn geschikt om bijna iedere vissoort te vangen.

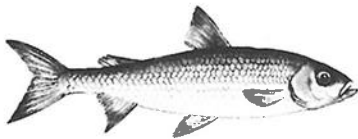

Brood kan op drie manieren gebruikt worden. Broodkruim is het zachte binnenste van een brood. Het wordt om de haak gekneet. Je kunt er voorn en rietvoorn mee vangen. De broodkorst kan eraf gesneden worden. Dat is goed aas voor rietvoorn en karper. Deeg wordt gemaakt door brood met wat water te vermengen. Het wordt om het haakje 'geboetseerd'.

Kaas kan goed als aas dienen voor barbeel en voorn.

Lunchvlees (uit blik) kan ook als aas worden gebruikt. Je kunt er barbeel, rietvoorn en karper mee vangen.

Sprot en andere kleine vissen worden gebruikt om roofvissen zoals snoeken te vangen.

Blinkers worden gebruikt om roofvissen zoals snoek te vangen. Ze draaien rond zodat ze op echte visjes lijken.

Kunstvliegen worden gebruikt om vissen zoals forel te vangen. Ze zijn zo gemaakt dat ze er net zo uitzien als echte vliegen.

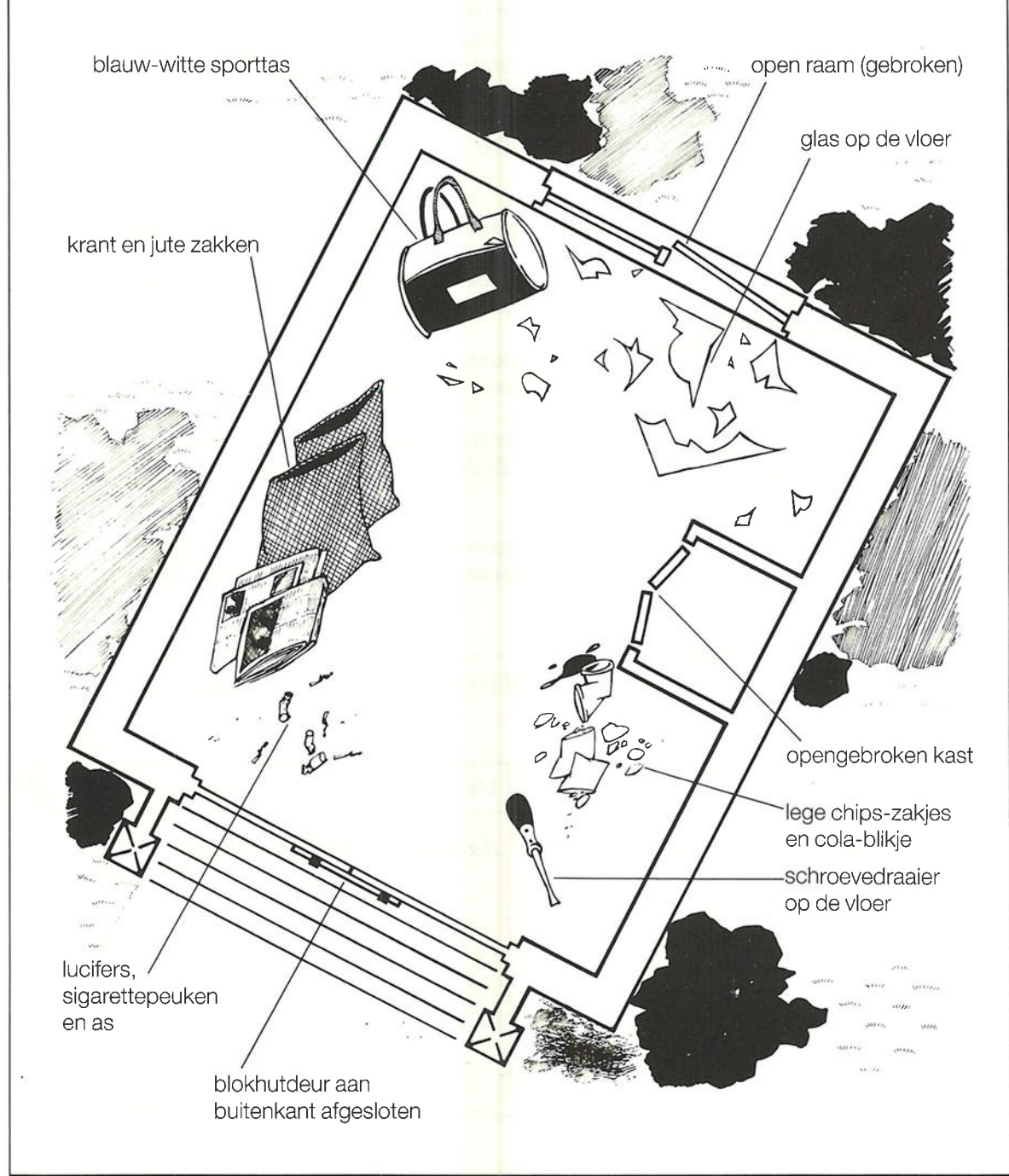
Wat je moet doen

Neem de tabel over en vul hem in nadat je over de vissen en het aas gelezen hebt.

Vissen	Vindplaats	Manier van vissen	Soort aas
<i>Brasem</i>	<i>rustig water</i>	<i>hengel en dolber</i>	<i>maden</i>

DE BLOKHUT IN HET BOS

Dirk, de oude zwerver, trok door het bos. 's Nachts sliep hij in een oude blokhut in het park. De volgende dag kwam de boswachter in de hut. Dit vond hij.

Wat je moet doen

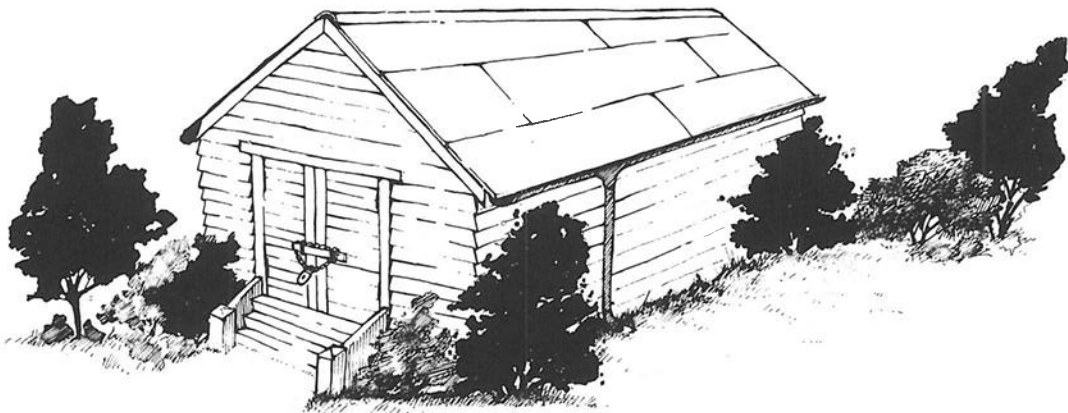
Zijn de volgende zinnen:

Zeker waar (ZW) Vermoedelijk waar (VW)

Zeker niet waar (ZNW) Vermoedelijk niet waar (VNW)

Of is er niet genoeg bewijs? (NGB)

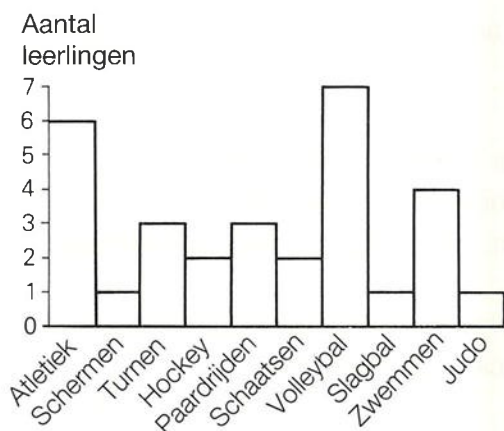
- 1 Dirk sliep op een paar oude zakken.
- 2 Dirk sloeg het raam in om binnen te komen.
- 3 De boswachter wist dat Dirk in de hut was geweest.
- 4 Iemand heeft in de hut zitten roken.
- 5 Dirk liet een blauw-witte tas in de hut achter.
- 6 Er zaten ratten in de hut.
- 7 Dirk had iets te eten in de hut.
- 8 Dirk vond het niet erg om in zijn eentje 's nachts in de hut te zitten.
- 9 Dirk had het koud en dus probeerde hij een vuurtje te maken.
- 10 Dirk kwam door het raam naar binnen, maar ging door de deur weer naar buiten.
- 11 Dirk heeft een schroevendraaier gebruikt om de kast open te breken.
- 12 Dirk pikte een paar tennisballen en rackets uit de hut mee.

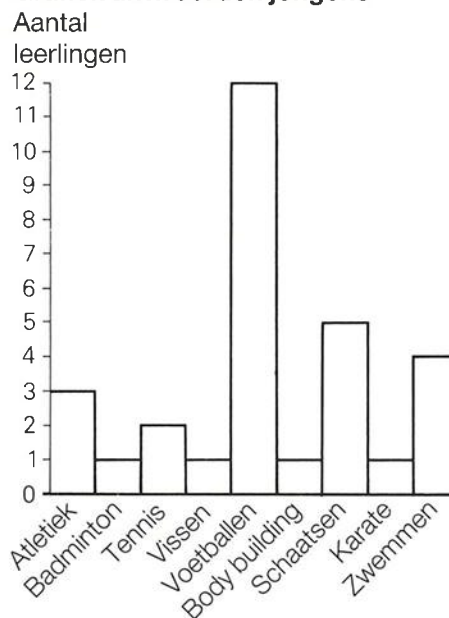
Het diagram laat de resultaten zien van een onderzoek gedaan op een middenschool.

Aan jongens en meisjes werd gevraagd:
'Aan welke sport doe jij het meest?'

Grafiek antwoorden meisjes

Grafiek antwoorden jongens

Wat je moet doen

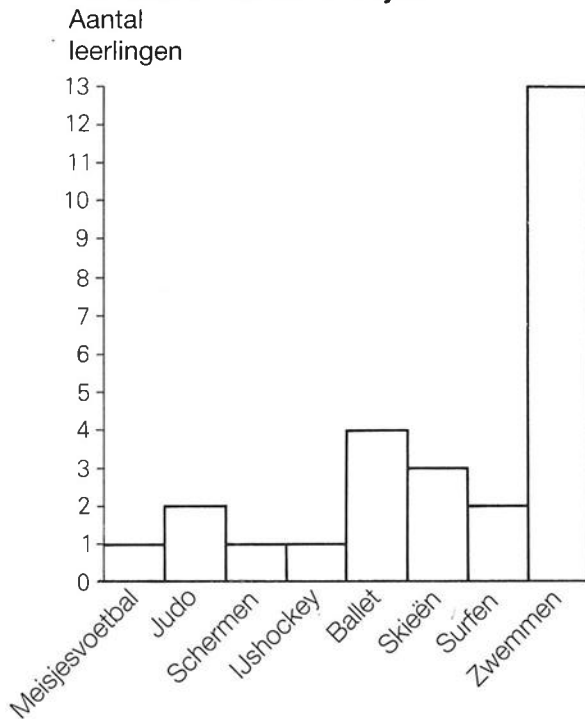
Zijn deze zinnen waar, niet waar of is er niet genoeg bewijs?

- 1 Voetbal is de populairste sport bij de jongens.
- 2 Atletiek is het populairst bij de meisjes.
- 3 Atletiek en zwemmen zijn 'in' bij jongens en bij meisjes.
- 4 Meer jongens houden van voetbal dan van de andere sporten samen.
- 5 Eén meisje houdt maar van judo.
- 6 De meeste meisjes houden van teamsporten.
- 7 Meer meisjes houden van volleybal dan van atletiek omdat het spannender is.
- 8 Atletiek is twee keer zo populair bij meisjes als bij jongens.
- 9 Geen enkel meisje vindt naar voetbal kijken leuk.
- 10 De populairste sporten kun je elke week op de T.V. zien.

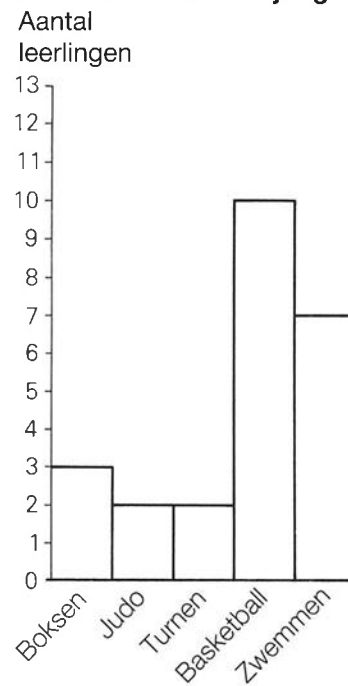

Aan de jongens en meisjes werd ook gevraagd:
'Welke **nieuwe** sport zou jij op het rooster willen hebben?'

Grafiek antwoorden meisjes

Grafiek antwoorden jongens

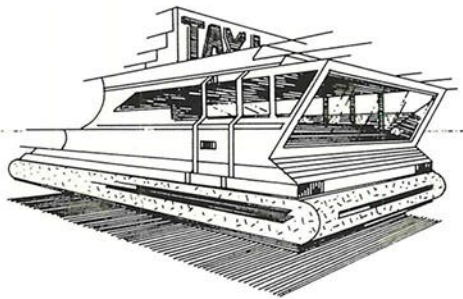
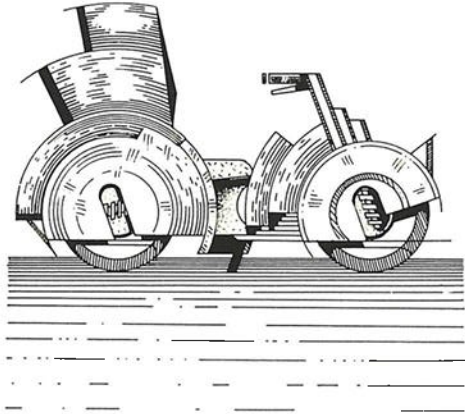

- 1 Welke sporten staan op beide grafieken?
- 2 Welke nieuwe sport zou populair zijn bij jongens **en** bij meisjes?
- 3 Voor welke sport heb je een speciale (dure) uitrusting nodig?
- 4 Welke nieuwe sport zou gemakkelijk bij jullie op school in het rooster ingepast kunnen worden?
- 5 Staan er al veel van deze sporten op jullie rooster?
- 6 Doen jongens en meisjes apart aan sport op jullie school? Spelen ze wel eens tegen elkaar?
- 7 Welk van deze sporten zouden de conditie en gezondheid van de leerlingen verbeteren?
- 8 Als iemand zei: 'De meeste meisjes willen niet aan die stomme jongensspelletjes meedoen, en dit onderzoek bewijst dat!' wat zou jij dan zeggen?
- 9 Welk van deze sporten is het gevaarlijkst? Waarom?
- 10 Welke nieuwe sport zou **jij** op je schoolrooster willen hebben? Waarom?

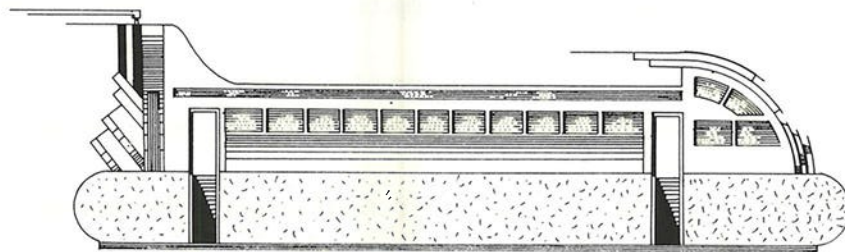
TRANSPORT VAN DE TOEKOMST?

In 2089 werd er een wet aangenomen waarin stond dat alle privé-auto's uit steden en dorpen verbannen werden. De luchtvervuiling was verschrikkelijk. Planten en dieren gingen dood, gebouwen werden vernietigd en mensen werden ziek. Er moest iets gedaan worden.

De jeugd van boven de twaalf jaar gebruikt **gasbrommers** (aangedreven door aardgas) om door de stad te rijden. Deze **gasbrommers** kunnen alleen maar op rijwielpaden gebruikt worden, buiten de stad kun je ze dus niet gebruiken om te reizen. Ze hebben een topsnelheid van 20 km/u, wettelijk voorgeschreven.

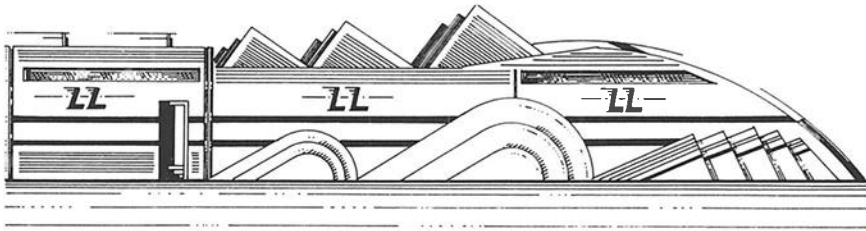

Elektrische **zweeftaxi's** nemen je mee op korte reisjes in de stad. Ze rijden 24 uur per dag, 365 dagen per jaar en je kunt er vrij in rondrijden.

Als je de **zweefbus** neemt om buiten de stad te reizen moet je betalen. Alleen kinderen en oudere mensen hebben vrij reizen op de zweefbus. Je hoeft maar vijf cent per kilometer te betalen, dus de zweefbussen zijn erg populair.

Als je heel ver moet reizen kun je de **zweefbus** nemen, maar die is nogal langzaam en druk. Als je het kunt betalen kun je de high-speed turbogas **laser-trein** nemen. In 2097 kun je in een paar uur met de laser-trein van Londen naar Moskou via de tunnel onder Het Kanaal.

Wat je moet doen

Zijn de volgende zinnen waarschijnlijk waar (WW), waarschijnlijk onwaar (WO), zeker waar (ZW), zeker onwaar (ZO) of is er geen bewijs (GB)?

- 1 In 2080 waren er enorme verkeersopstoppingen in de steden.
- 2 De meeste mensen waren blij toen de wet er kwam die privé-auto's in de stad verbood.
- 3 Zweeftaxi's maken veel lawaai.
- 4 Je kunt een zweeftaxi niet gebruiken om buiten de stad te reizen.
- 5 Zweefbussen zijn erg snel en betrouwbaar.
- 6 Iedereen kan vrij reizen in zweefbussen en zweeftaxi's.
- 7 Gasbrommers zijn veilig en schoon.
- 8 Een gasbrommer mag je alleen in bepaalde delen van de stad gebruiken.
- 9 De laser-trein kan wel 10.000 km/u gaan.
- 10 De laser-trein is een dure manier van reizen.

Wat je verder moet doen

Neem een atlas om de route van de laser-trein te volgen van Amsterdam naar Moskou.

Maak een lijst van de landen waar je doorheen komt.

Maak route's voor de laser-treinen die belangrijke steden in Europa met elkaar verbinden.

Reizen in ons zonnestelsel

Ons zonnestelsel bestaat uit de aarde en acht andere planeten die om de zon cirkelen.

Mercurius

Afstand tot de aarde	80 miljoen km
Oppervlakte-temperatuur	350°C (dag); -20°C (nacht)
Atmosfeer	geen
Zwaartekracht	ca. 1/3 maal zwaartekracht aarde
Oppervlakte	droog, stoffig en rotsachtig

Venus

Afstand tot de aarde	40 miljoen km
Oppervlakte-temperatuur	500°C (dag)
Atmosfeer	kooldioxide en zwavelzuur
Zwaartekracht	ongeveer hetzelfde als de aarde
Oppervlakte	rotsachtig

Mars

Afstand tot de aarde	56 miljoen km
Oppervlakte-temperatuur	-20°C (dag); -80°C (Nacht)
Atmosfeer	kleine hoeveelheden kooldioxide
Zwaartekracht	ca. 1/3 maal zwaartekracht aarde
Oppervlakte	droog, stoffig en rotsachtig

Jupiter

Afstand tot de aarde	59 miljoen km
Oppervlakte-temperatuur	-150°C
Atmosfeer	waterstof en helium
Zwaartekracht	ca. 2,5 maal zwaartekracht aarde
Oppervlakte	ammoniakkristallen en ijskristallen

Saturnus

Afstand tot de aarde	1200 miljoen km
Oppervlakte-temperatuur	-180°C
Atmosfeer	waterstof en helium
Zwaartekracht	ongeveer hetzelfde als de aarde
Oppervlakte	?

Uranus

Afstand tot de aarde	2600 miljoen km
Oppervlakte-temperatuur	-21°C
Atmosfeer	vnl. stikstof, waterstof en methaan
Zwaartekracht	ongeveer hetzelfde als de aarde
Oppervlakte	ijs(?)

Neptunus

Afstand tot de aarde	4300 miljoen km
Oppervlakte-temperatuur	-220°C
Atmosfeer	vnl. stikstof, waterstof en methaan
Zwaartekracht	ongeveer hetzelfde als de aarde
Oppervlakte	ijs(?)

Pluto

Afstand tot de aarde	5800 miljoen km
Oppervlakte-temperatuur	-230°C
Atmosfeer	geen
Zwaartekracht	onbekend
Oppervlakte	onbekend

- 1 Welke planeet komt het dichtste bij de aarde?
- 2 Welke planeet is het verste van de aarde verwijderd?
- 3 Welke planeet heeft de hoogste oppervlakte-temperatuur?
- 4 Welke planeet heeft de laagste oppervlakte-temperatuur?
- 5 Welke planeten hebben een giftige atmosfeer?
- 6 Op welke planeet weeg je het zwaarst?
- 7 Op welke planeten zou je net zo zwaar zijn als op aarde?
- 8 Welke planeten hebben een vast oppervlak?
- 9 Welke planeet zou het gemakkelijkste zijn om te onderzoeken? Geef redenen.
- 10 Welke planeet zou het moeilijkste zijn om te onderzoeken? Geef redenen.

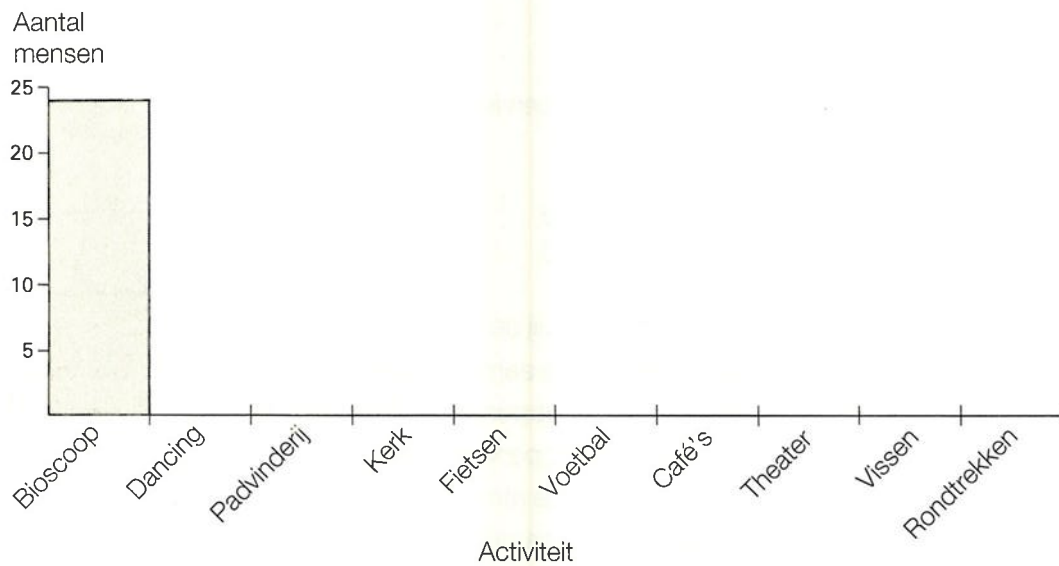
———— **Wat je verder moet doen** —————

Ontwerp een ruimtevoertuig om het oppervlak van Mars te verkennen.
De onderzoekers moeten foto's maken van het oppervlak en stukken rots en monsters van de atmosfeer mee terug brengen.
Maak een beschrijving bij je tekening.

VRIJE-TIJDSEBESTEDING

In 1948 werd aan 30 jonge mensen de volgende vraag voorgelegd: 'Wat doe je regelmatig in je vrije tijd?' De lijst hieronder laat dat zien.

Bioscoop	24
Dancing	12
Padvinderij	9
Kerk	8
Fietsen	6
Voetbal kijken	4
Naar café(taria)	4
Theater	3
Vissen	3
Rondtrekken	2

Wat je moet doen

- 1 Neem het staafdiagram over en vul het in om te laten zien hoeveel mensen aan iedere activiteit deelnamen.
- 2 Aan welke activiteiten zouden meer jonge mensen tegenwoordig deelnemen?
- 3 Welke **andere** activiteiten doen jonge mensen tegenwoordig?
- 4 Doe een onderzoekje in je eigen klas om uit te zoeken wat anderen in hun vrije tijd doen.

- 1 Door computers en robots zullen honderden mensen hun baan verliezen.
- 2 Voor kinderen zijn computers geweldig om spelletjes op te spelen.
- 3 Computers besparen tijd op kantoren en fabrieken. Iedereen zal meer vrije tijd krijgen.
- 4 Door de computers weet de politie alles van iedereen in het land. Al gauw zal niemand meer privacy hebben.
- 5 Computers kunnen de politie helpen om misdadigers te pakken.
- 6 Computers kunnen heel nuttig zijn op scholen. Kinderen kunnen er mee leren.
- 7 Mijn opa kreeg een gasrekening van f 2056456,96. Ze zeiden dat het een computerfout was.
- 8 Binnenkort zullen er geen mensen meer werken op banken. Er zullen alleen nog maar geldautomaten en computers zijn.
- 9 Mensen die niet kunnen spreken kunnen met de hulp van een computer wel communiceren.

Wat je moet doen

Neem de tabel over en vul hem in om bovenstaande meningen te rubriceren. Schrijf dan een stukje waarin je vertelt wat jij van computers denkt.

	Goede dingen over computers	Slechte dingen over computers
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		

SPOKEN: WAARHEID OF VERZINSEL?

Men zegt dat dit gebouw een spookhuis is.
Hoe denk jij over spoken?

Wat je moet doen

Neem de tabel over en vul hem in.

← Neem dit gedeelte over →

		Mee eens	Niet mee eens	Weet niet
Alleen kinderen geloven in spoken.	1			
Niemand kan bewijzen dat spoken echt bestaan.	2			
Spoken zijn gestorven mensen die met ons proberen te spreken.	3			
Iedereen die zegt dat hij een spook heeft gezien, heeft een glaasje teveel op.	4			
Spoken zijn net als dromen; ze zijn niet echt, we verbeelden het ons.	5			
In elk land ter wereld bestaan spookverhalen, dus moeten ze wel echt bestaan.	6			
Mensen die in spoken geloven zijn stom.	7			
Nog nooit heeft iemand een foto van een spook genomen, dus bestaan ze ook niet.	8			

Wat je verder moet doen

Zeg in drie of vier zinnen wat jij **wel** of **niet** gelooft van spoken.

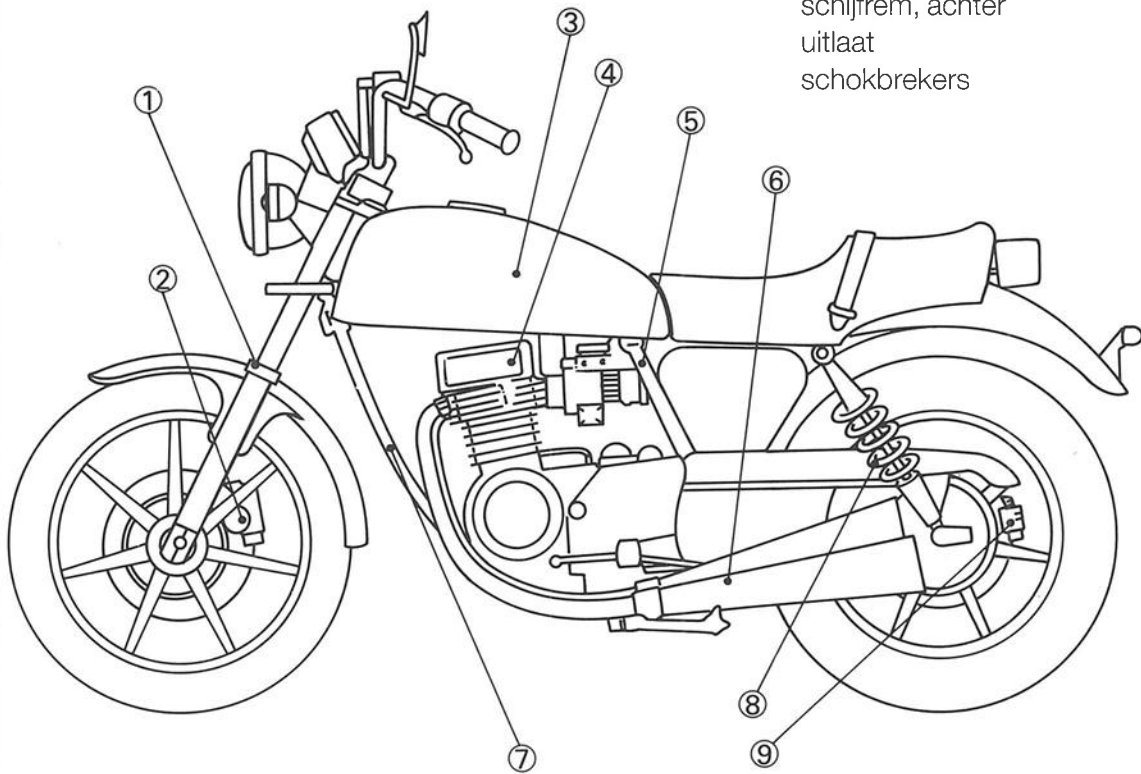

MOTORONDERDELEN

Wat je moet doen

Zoek de nummers bij de namen van de onderdelen.

benzinetank
motorblokophanging
schijfrem, voor
motorblok
frame
schijfrem, achter
uitlaat
schokbrekers

Wat je verder moet doen

Neem de tekening over en schrijf er de namen bij van andere onderdelen die je kent.

Ik denk dat de toekomst goed zal zijn. Ik denk dat we op aarde meer olie zullen ontdekken. We zullen allemaal rijker worden, en we zullen ons voedsel en geld verdelen. Er zullen geen oorlogen of legers meer zijn. Iedereen zal in vrede leven en alles eerlijk delen. Tot nu toe hebben we er zo'n rommeltje van gemaakt, dat er wel veranderingen moeten komen.

A

B

Ik denk dat de toekomst slecht zal zijn. In 2087 zou ik niet meer willen leven. Arme mensen zullen nog armer worden en de rijken nog rijker. De rijke mensen zullen auto's hebben en video's en zwembaden en dat soort dingen, omdat zij de baantjes hebben. Arme mensen zullen geen baantjes hebben en dus niks krijgen. Rijke mensen zullen achter elektrische nekken wonen en waakhonden hebben. Ik zou zo niet kunnen leven.

Ik denk dat de toekomst spannend zal zijn, want we weten niet wat er gaat gebeuren, of wel soms? Maar dingen moeten wel beter gaan. Computers zullen al onze problemen oplossen. Er zullen geen oorlogen meer zijn, geen hongersnoden en geen dodelijke ziektes zoals kanker. We zullen over de hele wereld kunnen reizen en alles te weten komen over andere landen. De wereld zal één grote gelukkige familie worden.

C

D

Ik denk dat de wereld in de toekomst er net zo uit zal zien als nu. We zullen nog steeds oorlogen, honger en ziektes hebben. Er zal nog steeds misdaad en armoede bestaan. Misschien ontdekken we manieren om sneller te reizen of meer geld te verdienen of om iemand op Pluto te zetten. Maar ik denk niet dat de mensen dan gelukkiger zullen zijn.

_____ **Wat je moet doen** _____

Neem de tabel over en vul hem in.

Neem dit gedeelte over

Wie denkt ...		Persoon			
		A	B	C	D
dat de toekomst een beter leven zal brengen voor iedereen?	1				
dat de toekomst een beter leven zal brengen voor enkele mensen?	2				
dat de wereld in de toekomst een vreedzame plek zal zijn?	3				
dat er minder ziektes zullen zijn in de toekomst?	4				
dat de wereld in de toekomst een gevaarlijke plek zal zijn?	5				
dat iedereen een baan zal hebben in de toekomst?	6				
dat computers ons leven zullen regelen in de toekomst?	7				
dat er meer samenwerking zal zijn tussen landen?	8				

_____ **Wat je verder moet doen** _____

Beschrijf in vijf of zes zinnen hoe jij denkt dat de wereld er uit zal zien in de toekomst.

Kiki

Kiki was zeventien jaar toen ze van een ladder viel en haar ruggesgraat beschadigde. Nu is ze vanaf haar middel verlamd. Het bovenste gedeelte van haar lichaam, haar armen en handen, zijn onbeschadigd gebleven bij haar val. Maar ze kan niet staan of lopen en ze heeft een rolstoel nodig om zich voort te bewegen. Vóór haar ongeluk deed Kiki veel aan sport. Ze zou wel weer willen sporten.

— **Wat je moet doen** —

Neem de tabel over. Zet G, M of O bij de sporten in de tabel.

G: Ik denk dat Kiki deze sport tamelijk **gemakkelijk** zou kunnen doen.

M: Ik denk dat het **moeilijk** voor Kiki zou zijn om dit te doen.

O: Ik denk dat het **onmogelijk** voor Kiki zou zijn om dit te doen.

	G, M of O?
1 Boogschieten	
2 Bowling	
3 Biljarten	
4 Body-building	
5 Fietsen	
6 Schaatsen	
7 Bergbeklimmen	
8 Paardrijden	
9 Zwemmen	
10 Rolstoel-racen	